

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Dragica Katalinić, dr. med.
Prim. dr. sc. Marina Kuzman, dr. med.
Martina Pejak, prof. soc.

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporebe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2008. godini**

Zagreb, 2009.

„Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2008. godini“

Izdavači:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

i

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Zagreb, Ksaver 200A

www.mzss.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Prim. dr. sc. **Marina Kuzman**, dr. med.

Martina Pejak, prof. soc.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

ISBN 978-953-7031-33-6

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 708521

Sadržaj

EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI.....	7
OPIJATI.....	7
KOKAIN.....	8
MARIHUANA.....	8
STOTINU GODINA AKTIVNOG PRISTUPA PROBLEMU ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I OVISNOSTI.....	9
OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2008. GODINE.....	10
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ.....	10
Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA.....	11
Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI.....	11
Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2008. GODINE.....	12
Tablica 3. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2007. I 2008. GODINI PREMA DOBI I SPOLU.....	12
Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI, PO SPOLU I DOBI.....	13
Tablica 4. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	13
RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA.....	14
Tablica 5. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STAOVNKA U DOBI OD 15-64 GODINE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2008. GODINI.....	14
Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2008. GODINE.....	15
Tablica 6. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2008. GODINI.....	16
Tablica 7. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI.....	17
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	18
Tablica 8. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI.....	18
Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI.....	18
Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI.....	19
Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI.....	19
Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI.....	20
Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI.....	20
Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU.....	21
Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU.....	21
Tablica 16. BROJ RODILJA KOJE SU IZJAVILE DA SU U TRUDNOČI UZIMALE PSIHOAKTIVNE DROGE.....	22
Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2005.-2008. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI.....	23
Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU.....	23
Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI.....	24
Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2008. GODINI PREMA NAČINU IZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA.....	25
Tablica 21. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2008. GODINI.....	26
Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC.....	27

Tablica 23.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA.....	27
Tablica 24.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI.....	28
Tablica 25.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA U 2008. GODINI PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI.....	28
Tablica 26.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA.....	29
Tablica 27.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE.....	29
Tablica 28.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAVANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU.....	30
Tablica 29.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE.....	31
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI ...		31
Tablica 30.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO.....	32
Tablica 31.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2002.-2008. GODINI PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA.....	32
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA		33
Tablica 32.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om.....	33
Tablica 33.	OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA.....	33
Tablica 34.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA SADAŠNJIH SUDSKIM PROBLEMEIMA.....	34
Tablica 35.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA.....	35
Tablica 36.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIP PROBLEMA.....	35
SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ U RAZDOBLJU OD 2000.-2008. GODINE		36
Tablica 37.	BROJ UMRLIH PREMA ŽUPANIJI I GODINI SMRTI.....	36
Tablica 38.	BROJ UMRLIH OSOBA PREMA ŽUPANIJI I EVIDENCIJI U REGISTRU LIJEČENIH OSOBA.....	37
Tablica 39.	UMRLE OSOBE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U RAZDOBLJU 2000.-2008. GODINE PREMA ŽUPANIJAMA I SPOLU.....	38
Tablica 40.	BROJ UMRLIH OSOBA PREMA UZROKU SMRTI U RAZDOBLJU OD 2000.-2008. GODINE.....	39
Tablica 41.	BROJ UMRLIH OSOBA PREMA VANJSKOM UZROKU SMRTI (NAMJERA).....	40
Tablica 42.	PROSJEČNE DOBI UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	40
Tablica 43.	BROJ GODINA LIJEČENJA UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA.....	41
Tablica 44.	DIJAGNOZE UMRLIH OSOBA OD OSTALIH BOLESTI PREMA MKB-10.....	42
PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE		43
Slika 4.	ZAPOSLENI DJELATNICI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI.....	43
Tablica 45.	BROJ LIJEČENIH OSOBA, BROJ DOLAZAKA UKUPNO, BROJ DOLAZAKA PO OSOBI PREMA SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI.....	44
Tablica 46.	BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA.....	45
Tablica 47.	PSIHIJATRIJSKE OBRABE (PRVA I PONOVA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA.....	46
Tablica 48.	TESTIRANJA URINA I SLINE NA PRISUTNOST DROGA I NJIHOVIH METABOLITA, TESTIRANJA KAPILARNE KRVI I TESTIRANJA SLINE NA ALKOHOL PREMA ŽUPANIJAMA.....	47
Slika 5.	EDUKATIVNI RAD U 2008. GODINI U SVIM SLUŽBAMA U HRVATSKOJ.....	48
OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI		49
Tablica 49.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU.....	49
Tablica 50.	BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2008. GODINI.....	49

Izvjješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2008. godini

Tablica 51.	BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI.....	50
Tablica 52.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA SPOLU I DOBI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU.....	51
Tablica 53.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA I NEOPIJATA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2008. GODINI, PO DOBI.....	51
Tablica 54.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNE DROGE (MKB F11.0-F19.9).....	52
Tablica 55.	OSOBE S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENE U RAZDOBLJU OD 2005. DO 2008. GODINE, PREMA GLAVNOM SREDSTVU.....	52
Tablica 56.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI IZ GRADA ZAGREBA PREMA NAČINU UPUČIVANJA NA LIJEČENJE.....	53
Tablica 57.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA.....	53
Tablica 58.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA NAČINU STANOVANJA.....	54
Tablica 59.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE.....	54
Tablica 60.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI.....	55
Tablica 61.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA.....	55
Tablica 62.	NAČIN UZIMANJA PRIMARNOG SREDSTVA OSOBA IZ GRADA ZAGREBA LIJEČENIH TIJEKOM 2008. GODINE.....	56
Tablica 63.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI.....	56
Tablica 64.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA U ŽIVOTU I POSLJEDNIH MJESEC DANA.....	57
Tablica 65.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPČE I TRENUTNO.....	57
Tablica 66.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA NAČINU I UČESTALOSTI UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA.....	57
Tablica 67.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODATCIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om.....	58
Tablica 68.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMIMA.....	58
Tablica 69.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA RANIJIM SUDSKIM PROBLEMIMA.....	59
OSOBE LIJEČENE U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ U 2008. GODINI.....		60
Tablica 70.	Ukupan broj liječenih osoba u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama u razdoblju od 1996. do 2008. godine, osobe prvi put liječene u određenoj ustanovi, broj osoba liječenih prvi put.....	60
Tablica 71.	Broj osoba koje su boravile u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama u 2008. godini.....	61
Tablica 72.	Broj ovisnika liječenih u 2008. godini u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama po županiji prebivališta.....	62
Tablica 73.	Kontakt sa zdravstvenim službama prije dolaska na liječenje u terapijsku zajednicu u 2008. godini.....	63
Tablica 74.	Kontakt sa zdravstvenim službama poslije izlaska sa liječenje iz terapijske zajednice u 2008. godini.....	63
Tablica 75.	Osobe prema glavnom sredstvu zbog kojeg su došli na liječenje u 2008. godini.....	64
Tablica 76.	Liječene osobe prema prvom korištenom i glavnom korištenom sredstvu ovisnosti.....	64
Tablica 77.	Liječene osobe prema tome tko ih je uputio na liječenje.....	65
Tablica 78.	Liječene osobe prema najvišem stupnju obrazovanja.....	65
Tablica 79.	Liječene osobe prema bračnom i roditeljskom statusu u 2008. godini.....	65
Tablica 80.	Liječene osobe prema načinu stanovanja u 2008. godini.....	66
Tablica 81.	Liječene osobe prema dobi.....	66

PODATCI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE	67
STRUKTURA I OBILJEŽJA POPULACIJE U ZATVORSKOM SUSTAVU	67
Tablica 82. PODACI O KRETANJU BROJA SVIH KATEGORIJA ZATVORENIKA	67
Tablica 83. BROJ ZATVORENIKA OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA UPUĆENIH NA IZVRŠAVANJE KAZNE TIJEKOM 2008. GODINE.....	67
Tablica 84. BROJ ZATVORENIKA-OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA KOD KOJIH JE PRILIKOM AMBULANTNE DETOKSIFIKACIJE ORDINIRAN METADON	68
Tablica 85. BROJ ZATVORENIKA OVISNIKA PREMA VRSTAMA PSIHOAKTIVNE DROGE	68
Tablica 86. PRIKAZ BROJA ZATVORENIKA UKLJUČENIH U KLUBOVE LIJEČENIH OVISNIKA	69
Tablica 87. DOB I SPOL ZATVORENIKA OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA	69
Slika 6. BROJ ZATVORENIKA OVISNIKA O DROGAMA U ODNOSU NA VRSTU KAZNENOG DJELA.....	70
PODATCI DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE	71
PUNOLJETNI POČINITELJI	71
Tablica 88. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA SVE MODALITETE KAZNENOG DJELA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 KZ	71
Tablica 89. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 ST 1. KZ	71
Tablica 90. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 ZA 2006., 2007., I 2008. GODINU.....	72
Tablica 91. SANKCIJE IZREČENE ZA POJEDINE MODALITETE KAZNENOG DJELA ČL.173 KZ	73
MALOLJETNI POČINITELJI	74
Tablica 92. PRIJAVLJENI MALOLJETNICI ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 KZ	74

EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Zlouporaba droga je mnogostruki izazov suvremenog društva. Ovisnost o psihoaktivnim drogama je usko povezana i sa drugim društvenim problemima kao što su siromaštvo, nezaposlenost, prostitucija, delikvencija, kriminalitet i dr. Novac koji se obrće u narko-kriminalu može imati značajnu ulogu u (ne)stabilnosti društvene ekonomije. Zdravstveni rizici u vezi sa zaraznim bolestima (HIV, hepatitis C i hepatitis B) i smrtnost u ovisničkoj populaciji znatno su veći nego u općoj populaciji iste dobi.

Prema podacima godišnjeg izvješća UNODOC-a 2008. godine (UN Office on Drugs and Crime) godišnja prevalencija zlouporabe psihoaktivnih sredstava pokazuje stabilizaciju. Udio osoba koje konzumiraju psihoaktivne droge u općoj svjetskoj populaciji (15-64 godina) je gotovo nepromijenjen već četiri godine, te se kreće u rasponu od 4,7%-5,0%. Procjenjuje se da je 208 milijuna ili 4,9% svjetske populacije (15-64) u posljednjih 12 mjeseci barem jednom konzumiralo neku drogu.

Posljednje dostupne procjene o zlouporabi psihoaktivnih droga u svijetu su za godinu 2006/07. Prema tim podacima kanabis je najčešće konzumirana droga, 166 milijuna ili 3,9% svjetske populacije u dobi od 15 do 64 godine konzumira kanabis. Stimulativna sredstva konzumira 33,7 milijuna ljudi, od kojih 24,7 milijuna amfetamine, a 9 milijuna osoba ecstasy. Kokain uzima 16 milijuna osoba ili 0,4% svjetske populacije, dok je prema tim procjenama 16,5 milijuna ovisno o opijatima, od toga 12 milijuna ili 0,3% svjetske populacije ovisno o heroinu.

OPIJATI

Prema procjenama trenutno je u svijetu 16,5 milijuna ljudi ovisno o opijatima. Najveći dio njih živi u Aziji (9,3 mil.), dok je u Europi 3,6 mil. ljudi ovisno o opijatima. Europa je drugo najveće opijatsko tržište u svijetu sa godišnjom potrošnjom od 22% svjetske proizvodnje. Najveća potražnja za opijatskim sredstvima je u Velikoj Britaniji, Italiji, Francuskoj, Njemačkoj te Španjolskoj. Do stabilizacije je došlo u većini zemalja zapadne i srednje Europe (Italija, Njemačka, Norveška, Portugal i Španjolska su zabilježile smanjenje potražnje). Dva najveća tržišta istočne Europe su Rusija i Ukrajina. Od ukupno 2 milijuna opijatskih ovisnika na tom području 1,6 mil. njih živi u Rusiji, a 300 tisuća u Ukrajini.

Područje Amerike (Sjeverna, Srednja i Južna) obuhvaća 2,2 mil. ljudi ovisnih o opijatima. Najveće opijatsko tržište kontinenta su SAD sa 1,2 mil. opijatskih ovisnika, zatim slijedi Brazil sa 600 tisuća ovisnika.

U SAD-a najčešće se konzumira heroin 95%, ali je i sve češća uporaba opijatskih analgetika u nemedicinske svrhe.

Općenito se procjenjuje da je 72% svih opijatskih ovisnika ovisno o heroinu. U Europi je 90% opijatskih ovisnika ovisno o heroinu. Ovisnici ga često kombiniraju sa drugim opijatnim sredstvima koja se koriste u liječenju kao nadomjesna sredstva (metadon, buprenorfin). U središnjoj i istočnoj Europi (Poljska, Litva, Ukrajina i Rusija) heroin se kombinira sa sokom stabljika maka. U Aziji je prisutno kombiniranje heroina sa opijumom u ruralnim područjima, dok se u azijskim gradovima konzumira čisti heroin.

Konzumiranje opijuma je rašireno u Iranu, Afganistanu, Myanmaru i Laosu.

Na afričkom kontinentu je najučestalija konzumacija heroina uz izuzetak Egipta gdje se heroin kombinira sa opijumom.

U Južnoj Americi opijatni tip ovisnosti je vezan uz zlouporabu legalnim putem dobivenih sintetičkih opijata (pethidine, methadone, fentanyl), dok samo 30% ovisnika o opijatima

konzumira heroin. Slična situacija je i u Oceaniji, gdje samo trećina ovisnika konzumira heroin. Razlog tome je dostupnost sintetičkih opijata i nedostatak heroina na tržištu od 2001. godine.

Dok u zemljama istočne Europe, Afrike i središnje Azije (Indija i Kina) raste uporaba opijata, u većini europskih zemalja, uključujući i Hrvatsku, broj osoba ovisnih o heroinu je stabilan. No, i dalje ostaje medicinski i društveno najteža ovisnost. U proteklim godinama je zabilježen značajan porast supstitucijskog tretmana (agonistima heroina). To je populacija za koje se očekuje da će ostati u tretmanu u nadolazećim godinama. U 2003. u Europi, zamjensku terapiju je zatražilo više od pola milijuna ovisnika o opijatima.

KOKAIN

Prema posljednjim dostupnim podacima (2006/07) procjenjuje se da je 16 milijuna ljudi ili 0,4% svjetske populacije u dobi od 15-64 godine koristilo kokain.

U geografskoj podjeli najviše ljudi, 7,1 milijuna (45%) je konzumiralo kokain u Sjevernoj Americi, slijedi Zapadna i Središnja Europa sa 3,9 milijuna (24%) ovisnika te Južna Amerika (uključujući Središnju Ameriku i Karibe) sa 3,1 milijun (19%) ovisnika.

Zabrinjavajući je trend porasta kokainskih ovisnika u Europi. Procjenjuje se da kokain postaje druga najkorištenija droga u Europi. Prosječno ga konzumira 0,3-1,2% odraslih Europljana s rasponom u pojedinim zemljama i regijama od 0,1% do 2,7%.

Veliki porast zlouporabe kokaina zabilježen je krajem devedesetih godina, te se stabilizirao 2000. i 2001. godine. Španjolska, kao glavna regija ilegalnih kokainskih ulaznih ruta za Europu ima i najveću prevalenciju kokainskih ovisnika. Velika Britanija se nalazi na drugom mjestu po prevalenciji kokainskih ovisnika, ali predstavlja najveće europsko kokainsko tržište u apsolutnim brojevima. Područje Njemačke, najgušće naseljene zemlje Europske unije u razdoblju 2003-06. godine bilježi pad kokainskih ovisnika.

U cjelini, situacija s kokainom u Europi je vrlo heterogena, premda se može reći da je, povijesno gledajući, trenutno razina njegove uporabe vrlo visoka.

Zahtevi za liječenjem od ovisnosti o kokainu udvostručili su se u periodu od 1999. – 2004. Iako je crack-kokain tek kraće vrijeme na tržištu, izvješća o problemima iz nekih gradova pokazuju da se situacija pogoršava.

U gotovo svim zemljama Južne Amerike je zabilježen tren rasta novih kokainskih ovisnika, takav trend je također prisutan u Australiji i Oceaniji, te Novom Zelandu, dok je trend smanjenja broja kokainskih ovisnika prisutan u Sjevernoj Americi.

MARIHUANA

Marihuana je najčešće korištena psihoaktivna droga u svijetu. Kao što je i ranije navedeno 3,9% svjetskog stanovništva u dobi od 15-64 godine je konzumiralo marihuanu. Prevalencija je najveća u Oceaniji (14,5%), slijedi Sjeverna Amerika (10,5%), Afrika (8%), te Europa - Zapadna i Središnja (6,9%).

Nije opravdano marihuanu smatrati relativno bezopasnom drogom, jer u odnosu na njenu proširenost među mladom populacijom valja uzeti u obzir dugoročne probleme i posljedice koje može imati na razvoj u adolescenciji, te moguća oštećenja kognitivnih sposobnosti i pamćenja.

Povećanje zlouporabe kanabisa je u kontinuiranom porastu u zemljama Latinske Amerike. Najznačajniji porast je zabilježen u 2005. godini u najvećoj južnoameričkoj zemlji - Brazilu (1% u 2001. godini do 2,6% u 2005. godini).

U proteklim godinama došlo je do stabilizacije i pada zlouporabe kanabisa u većini industrijaliziranih zemalja Sjeverne Amerike, te Zapadne i Središnje Europe.

STOTINU GODINA AKTIVNOG PRISTUPA PROBLEMU ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I OVISNOSTI

Današnji sustav međunarodne kontrole droga je utemeljen prije stotinu godina. Još 26. veljače 1909. godine odabrana skupina vodećih država svijeta okupila se na konferenciji u Šangaju suočena sa problemom Kineske opijumske epidemije.

Na prijelazu stoljeća milijuni Kineza su bili ovisni o opijumu. Trgovanje opijumom je bilo potpuno slobodno i bez ikakvih ograničenja. Nakon neuspjelih pokušaja jednostranog rješavanja problema opijumske epidemije zaključeno je da samo međunarodna suradnja može riješiti problem.

Iako je namjera Šangajske konferencije bila da se rasprava ograniči na situaciju u Aziji zaključeno je da se problem sve veće prisutnosti opijuma može sagledati samo uz sudjelovanje vodećih svjetskih proizvođača, prerađivača i potrošača opijuma. Povjerenstvo je imalo značajan utjecaj i prije saziva delegata, predstavnika. Zemlje sudionice Šangajske konvencije su poticale reforme prije sastanka kako bi u Šangaju mogle prikazati napredak vezan uz problematiku. Značajan broj zemalja prijavio je pad uvoza i prodaje opijuma prije 1909. godine. Najvažnija promjena usvojena prije konferencije je bilateralni obvezujući sporazum kojim se Velikoj Britaniji postupno zabranjuje prodaja opijuma u Kini, a s druge strane od Kine se tražilo postupno ukidanje proizvodnje međunarodnog razdoblju od 1908-1917.

Šangajska konferencija je ponudila, po prvi put, detaljan pregled svjetske situacije vezane uz problematiku droga. Ukupna proizvodnja opijuma je procijenjena na oko 41.600 tona u 1906/07, što je gotovo pet puta više od ukupne ilegalne proizvodnje opijuma stoljeće kasnije. Prema zemljama proizvodnje Kina je proizvela 85 % od ukupne količine opijuma, Indija 12%, a Perzija, današnji Iran 1,5 %. Proizvodnja opijuma u Afganistanu, danas najvećem svjetskom proizvođaču, nije bila istaknuta, sugerirajući da je proizvodnja opijuma u toj zemlji bila vrlo skromna i nebitna u 1909. Na konferenciji su prikazani glavni trgovački putovi opijuma, te zemlje izvoza i uvoza. Najveći izvoznik opijuma u to vrijeme je bila Indija, slijedili su Hong Kong i Singapur, koji su prije svega bili re-izvoznici a ne proizvođači. Najveći uvoznik je bila Kina, u koju je uvezeno 3300 tona opijuma, a najveći europski uvoznik je bila Velika Britanija sa 386 tona opijuma, iako je većina tog opijuma bila ponovno izvezena.

Osim razmjene podataka i informacija, Međunarodna opijumska Komisija je omogućila velik broj neobvezujući preporuka. Dogovoreno je da je nepoželjan uvoz lijekova u zemlje u kojima je njihovo korištenje protuzakonito.

Iako Komisija nije dobila mandat za pružanje obvezujućih sporazuma, ipak je polučila veliki uspjeh. Osigurala je nužne preduvjete za potpisivanje Opijumske Konvencije u Haagu samo tri godine kasnije (1912.) kojim je formalno uspostavljena kontrola zlouporabe psihoaktivnih droga kao elementa međunarodnog prava.

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2008. GODINE

Od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo vodi se Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga koji prati sve podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu kao i podatke o uzrocima smrti ovisnika. Podatci se prikupljaju iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi te Službi za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika županijskih zavoda za javno zdravstvo. Za bolnički liječene ovisnike dostavlja se bolesničko statistički ili psihijatrijski obrazac i Pompidou obrazac, a za pacijente koji su liječeni ambulantno i u Službama za prevenciju ovisnosti Pompidou obrazac. Prijavlivanje liječenih ovisnika je u sustavu zdravstva zakonska obveza, te je nužno upozoriti da je ujednačavanje kvalitete obuhvata preduvjet za što precizniji prikaz situacije. Od početka prikupljanja podataka u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, u Službi za zaštitu zdravlja mladih i prevenciju ovisnosti, svi podatci se vode u obliku registarskog praćenja što znači da se svaki podatak vezuje uz osobu, bez obzira na vremensku dinamiku zbivanja te je onemogućeno višestruko registriranje osoba. Pri registraciji i analizi koristi se Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema, deseta revizija – šifre F11 – F19.

Među mnogim problemima iz područja javnog zdravstva, zlouporaba droga je medicinski i društveni fenomen koji izaziva mnogo pozornosti. Posredno se podatci o veličini problema procjenjuju prema kažnjivim djelima počinjenim u vezi sa psihoaktivnim sredstvima, procesuiranim ili osuđenim osobama te brojem i veličinom zapljena. Stoga su na kraju publikacije prikazani i podatci Ministarstva pravosuđa koji se temelje na kaznenim djelima vezanim uz zlouporabu psihoaktivnih droga i osobama koje su se nalazile u kaznenim tijelima Republike Hrvatske u 2008. godini.

Nakon dogovora sa terapijskim zajednicama o prikupljanju podataka o liječenju osoba ovisnih o psihoaktivnim drogama koji se liječe u njihovim ustanovama u 2008. godini sustav dostavljanja podataka počeo funkcionirati. Djelatnici terapijskih zajednica i nevladinih udruga su educirani za rad u programu evidencije osoba koje su zloupotrebljavale psihoaktivne droge te su se na taj način postupno uključile u cjeloviti sustav izvještavanja u Hrvatski zavod za javno zdravstvo, kako bi se fenomen ovisnosti što šire obuhvatio.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Prema podacima o broju liječenih osoba zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama u Hrvatskoj je situacija relativno stabilna. Tijekom 2008. godine 7.506 osoba je bilo liječeno u zdravstvenom sustavu, te se ukupan broj liječenih osoba nije značajnije mijenjao u protekle tri godine. Od ukupnog broja liječenih 5.832 (77,7%) je bilo liječeno zbog ovisnosti o opijatima, dok su 1.674 (22,3%) osobe bile liječene zbog ovisnosti o nekom drugom psihoaktivnom sredstvu, najčešće marihuane. Iako je u Hrvatskoj broj zahtijeva za liječenjem stabilan, iz godišnjih podataka je razvidno da postotak liječenja zbog opijatske ovisnosti raste, dok je postotak liječenja zbog ovisnosti o neopijatima u padu.

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA

Godina	Broj svih liječenih osoba	Opijatski tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatske)	
		Broj	%	Broj	%
1995.	1.340	989	73,8	351	26,2
1996.	1.766	1.436	81,3	330	18,7
1997.	2.344	1.866	79,6	478	20,4
1998.	2.750	2.085	75,8	665	24,2
1999.	3.048	2.057	67,5	991	32,5
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

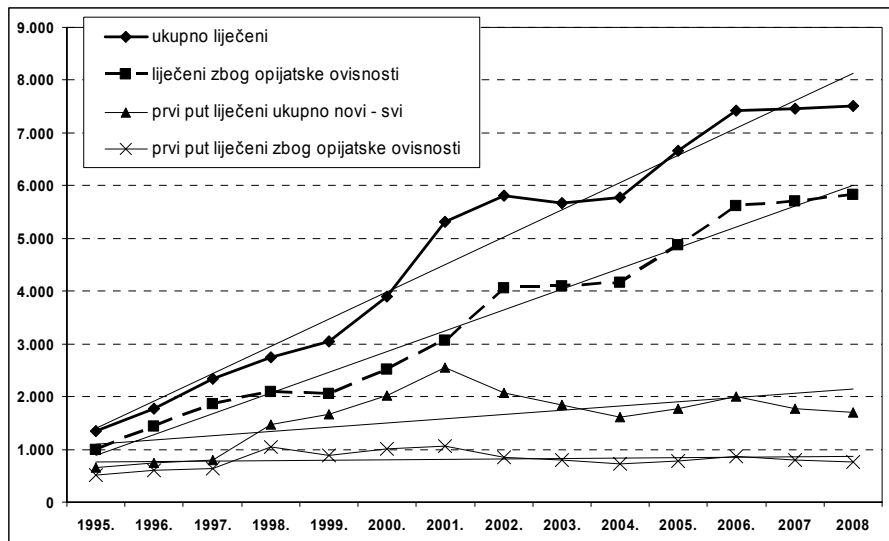
Od ukupnog broja liječenih u 2008. godini (7.506) po prvi put je bilo na liječenju njih 1.700 (22,6%). Od toga je 769 (45,2 %) osoba zatražilo pomoć zbog ovisnosti o opijatima dok je 931 (54,7%) osoba došla na liječenje zbog ovisnosti o nekom drugom tipu droge. Broj novoliječenih osoba se smanjuje, prije svega liječenih zbog opijatske ovisnosti. Možemo zaključiti da je u Hrvatskoj djelovanje sustava za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika imalo značajan utjecaj na današnju situaciju, te iako je droga u društvu sve dostupnija i jeftinija nije došlo do značajnijeg porasta broja ovisnika.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI

Godina	OPIJATNI TIP OVISNOSTI		NEOPIJATNI TIP OVISNOSTI	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
1995.	521	52,7	131	37,3
1996.	610	42,5	139	42,1
1997.	631	33,8	166	34,7
1998.	1.048	50,3	418	62,9
1999.	893	43,4	764	77,1
2000.	1.009	40,0	1017	73,7
2001.	1.066	34,8	1482	65,8
2002.	846	20,8	1221	69,8
2003.	802	19,6	1038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2008. GODINE

Tablica 3. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2007. I 2008. GODINI PREMA DOBI I SPOLU

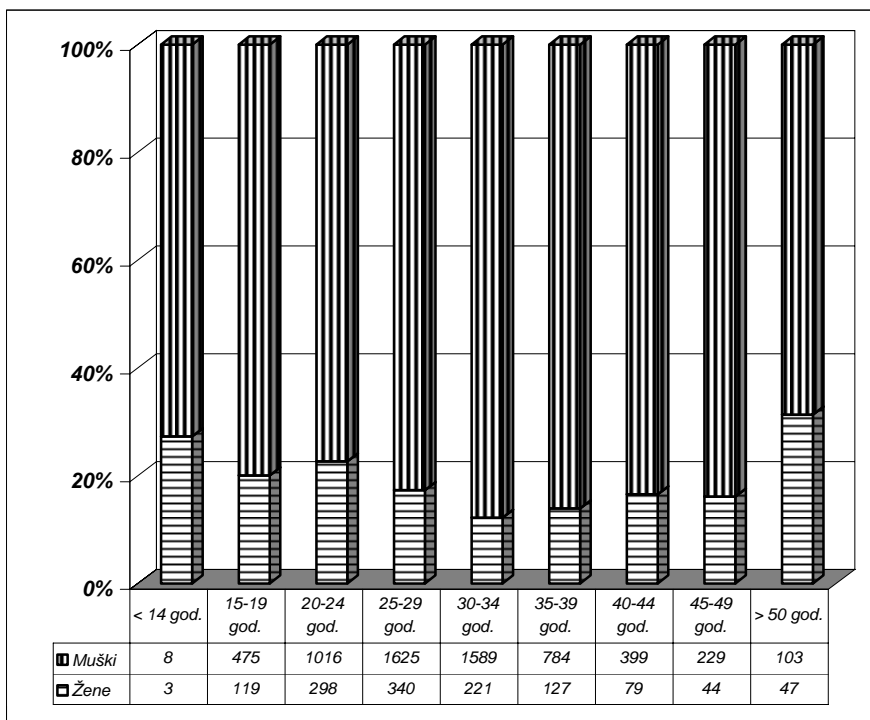
Dob	2007.						2008.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
< 14 god.	7	0,1	4	0,3	11	0,1	8	0,1	3	0,2	11	0,1
15-19 god.	452	7,3	116	9,0	568	7,6	475	7,6	119	9,3	594	7,9
20-24 god.	1.113	18,0	309	24,0	1.422	19,1	1.016	16,3	298	23,3	1.314	17,5
25-29 god.	1.664	26,9	352	27,3	2.016	27,0	1.625	26,1	340	26,6	1.965	26,2
30-34 god.	1.528	24,7	222	17,2	1.750	23,4	1.589	25,5	221	17,3	1.810	24,1
35-39 god.	722	11,7	128	9,9	850	11,4	784	12,6	127	9,9	911	12,1
40-44 god.	386	6,3	71	5,5	457	6,1	399	6,4	79	6,2	478	6,4
45-49 god.	202	3,3	48	3,7	250	3,3	229	3,7	44	3,4	273	3,6
> 50 god.	102	1,7	38	3,0	140	1,9	103	1,7	47	3,6	150	2,0
Ukupno	6.176	100,0	1.288	100,0	7.464	100,0	6.228	100,0	1.278	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela liječenih osoba prema spolu nije se značajnije promijenila u 2008. godini u odnosu na prethodne godine. Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Od 7.506 ukupno liječenih, 83% ili 6.228 osoba su bili

muškarci dok je u protekloj godini zbog problema sa zlouporabom psihoaktivnih sredstava bilo liječeno 1.278 ili 17 % žena. Omjer liječenih muškaraca i žena iznosi 4,9:1, te se nije značajnije mijenjao u proteklim godinama.

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI, PO SPOLU I DOBI

Tablica 4. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prosječna dob liječenih osoba u 2008. godini bila je 30 godina. Iz podataka u tablici 4. razvidno je da u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija sve više stari, te da prosječne dobi liječenih osoba pokazuju trend rasta. Samo u posljednje četiri godine prosječna dob liječenih muškaraca se povećala za gotovo dvije, a žena za 1,4 godine.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŹUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Tablica 5. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STAOVNIIKA U DOBI OD 15-64 GODINE PREMA ŹUPANII PREBIVALIŠTA, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŹUPANII PREBIVALIŠTA U 2008. GODINI

Źupanija	Liječene osobe ukupno				Prvi put liječeni			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* (opijati)	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih(%)
GRAD ZAGREB	2.281	424,8	1.626	302,8	532	23,3	182	34,2
ZAGREBAČKA	337	160,3	230	109,4	94	27,9	30	31,9
KRAPINSKO-ZAGORSKA	55	58,3	28	29,7	22	40	5	22,7
SISAČKO-MOSLAVAČKA	106	87,3	38	31,3	62	58,5	10	16,1
KARLOVAČKA	112	121,6	33	35,8	38	33,9	7	18,4
VARAŽDINSKA	252	203,0	182	146,6	53	21,0	23	43,4
KOPRIVNIČKO-KRIŹEVAČKA	70	84,9	32	38,8	26	37,1	6	23,1
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	29	33,4	4	4,6	20	69,0	1	5,0
PRIMORSKO-GORANSKA	641	303,0	576	272,3	95	14,8	48	50,3
LIČKO-SENJSKA	12	35,3	10	30,3	4	33,3	3	75,0
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	25	41,1	7	11,5	15	60,0	2	13,3
POŹEŠKO-SLAVONSKA	36	65,5	28	50,9	13	36,1	7	53,9
BRODSKO-POSAVSKA	191	167,1	112	98,0	66	34,5	21	31,8
ZADARSKA	602	567,1	551	519,1	84	13,9	57	67,9
OSJEČKO-BARANJSKA	299	135,0	189	85,3	86	28,8	41	47,7
SIBENSKO-KNINSKA	243	340,0	223	312,0	34	13,9	20	58,8
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	113	83,8	95	70,4	43	38,1	32	74,4
SPLITSKO-DALMATINSKA	879	283,9	806	260,3	164	18,7	107	65,3
ISTARSKA	755	531,1	695	488,9	121	16,0	90	74,4
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	301	374,9	246	306,4	70	23,3	38	54,3
MEĐIMURSKA	127	158,6	96	119,9	31	24,4	13	41,9
UKUPNO HRVATSKA	7.466	251,4	5.807	195,5	1.673	22,4	743	44,4
DRUGE DRŹAVE	40	0,00	39	0,00	27	67,50	26	96,3
UKUPNO	7.506	0,00	5.846	0,00	1.700	22,7	769	45,2

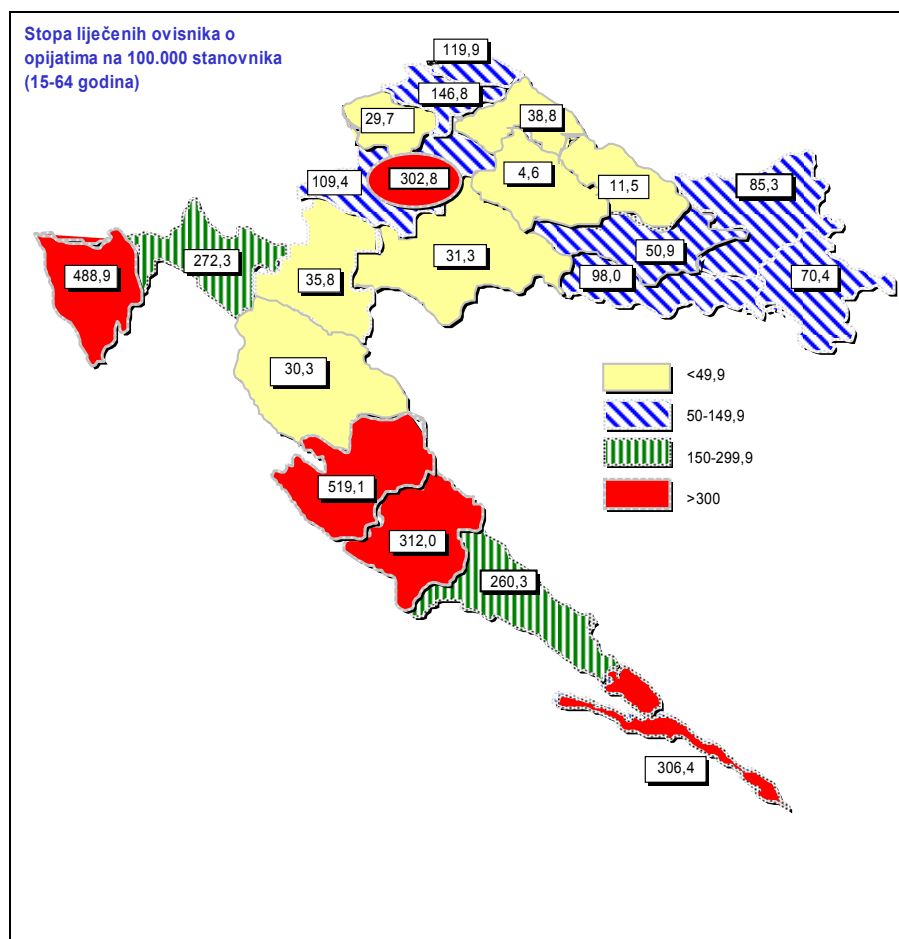
Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Stope prema Popisu stanovništva 2001. godine, DrŹavni zavod za statistiku

Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika (15-64 godine) prema županijama, najviša stopa liječenih osoba je u Zadarskoj županiji (567,1). Na drugom mjestu je Istarska županija u kojoj stopa iznosi 531,1, slijedi Grad Zagreb (424,8), Dubrovačko-neretvanska županija (374,9), Šibensko-kninska županija (340,0), Primorsko-goranska županija (303,0), te Splitsko-dalmatinska županija (283,9). Sve ostale županije su ispod hrvatskog prosjeka. Stopa liječenih u Republici Hrvatskoj je gotovo identična kao godinu ranije i iznosi 251,4 liječenih osoba na 100.000 odraslih osoba. (u 2007. godini stopa liječenih osoba je iznosila 250,3).

Prema podacima za opijatske ovisnike nije došlo do promjena u stopama u odnosu na proteklu godinu. Najvišu stopu osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika (15-64 godina) ima Zadarska županija (519,1), slijedi Istarska županija (488,9), Šibensko-kninska županija (312,0), Dubrovačko-neretvanska županija (306,4), Grad Zagreb (302,8), Primorsko-goranska županija (272,3), te Splitsko-dalmatinska županija sa stopom od 260,3. Ostale županije imaju nižu stopu od stope za Republiku Hrvatsku koja je iznosila 195,5 za osobe liječene zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi.

Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2008. GODINE

Tablica 6. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2008. GODINI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Liječene osobe Broj	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.383	19,1
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	63	0,9
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	18	0,2
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	99	1,4
Karlovačka županija - ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	73	1,0
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	250	3,5
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju. ovisnosti	42	0,6
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	16	0,2
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	582	8,0
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	7	0,1
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	13	0,2
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	45	0,6
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	161	2,2
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	624	8,6
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	287	4,0
Sibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	212	2,9
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	75	1,0
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	820	11,3
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	582	8,0
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	187	2,6
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	298	4,1
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	109	1,5
KB „Sestre milosrdnice“ - poliklinika	1.289	17,8
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	7.235	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U svim županijama se pri Zavodima za javno zdravstvo nalaze Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti koje šalju podatke o liječenim osoba u Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Na prvom mjestu po udjelu liječenih osoba nalazi se Služba za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika Grada Zagreba. Služba radi na više lokacija i primila je najviše osoba (1.383 odnosno 19,1% od svih izvanbolnički liječenih u Hrvatskoj).

U Kliničkoj bolnici «Sestre milosrdnice» se liječi veliki dio osoba iz svih županija, kako u bolničkom, tako i u izvanbolničkom tretmanu (1.289 osoba ili 17,8% od svih izvanbolnički liječenih u Hrvatskoj u 2008. godini) U Službi za prevenciju ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije (na više lokacija) u tretmanu je bilo 820 osoba (11,3%). Služba Zadarske županije imala je u 2008. godini na liječenju 624 osobe (8,6%), dok je u Istarskoj županiji bilo liječeno 769 osoba (10,6%). Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Primorsko-goranske županije liječila je 582 osobe (8,0%).

Tablica 7. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		
		Broj	%	Broj b.o. dana po osobi
Psijhijatrijska bolnica Vrapče	293	411	27,3	37
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	228	247	16,4	16
Psijhijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	132	195	12,9	46
KBC Zagreb (Rebro)	12	14	0,9	22
Opća bolnica Sv. Duh	13	13	0,9	2
Psijhijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	8	11	0,7	24
Opća bolnica "Dr. I. Pedišić" Sisak	2	2	0,1	3
NPS bolnica «Dr. I. Barbot» Popovača	22	25	1,7	31
Opća bolnica Karlovac	6	6	0,4	13
Opća bolnica Varaždin	23	28	1,9	9
Opća bolnica Koprivnica	7	9	0,6	6
Opća bolnica Bjelovar	2	2	0,1	16
Klinički bolnički centar Rijeka	67	80	5,3	16
Psijhijatrijska bolnica Rab	113	201	13,3	79
Psijhijatrijska bolnica Lopača	12	12	0,8	330
Opća bolnica Virovitica	4	4	0,3	26
Županijska bolnica Požega	2	2	0,1	3
Opća bolnica «Dr. J. Benčević», Sl. Brod	24	29	1,9	10
Opća bolnica Nova Gradiška	3	3	0,2	5
Opća bolnica Zadar	42	42	2,8	10
Psijhijatrijska bolnica Ugljan	8	8	0,5	68
Klinička bolnica Osijek	5	5	0,3	14
Opća bolnica Šibenik	12	12	0,8	8
Opća bolnica Vukovar	14	11	0,7	10
Opća bolnica Vinkovci	13	15	1,0	14
Klinička bolnica Split	31	38	2,5	14
Opća bolnica Pula	50	55	3,7	10
Opća bolnica Dubrovnik	15	16	1,1	5
Županijska bolnica Čakovec	7	6	0,4	7
Opća bolnica Nova Gradiška	4	4	0,3	2
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.174	1.506	100,0	33

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama u 2008. godini liječene su 1.174 osobe koje su bile na bolničkom liječenju 1.506 puta (1,3 puta po osobi). Prosječna dužina boravka iznosila je 33 dana. Najviše osoba je hospitalizirano na specijaliziranom odjelu za ovisnosti u Psijhijatrijskoj bolnici Vrapče. Liječene su bile 293 osobe 411 puta s prosječnim trajanjem boravka od 37 dana na bolničkom odjelu. U Psijhijatrijskoj bolnici Sveti Ivan (Jankomir) liječene su 132 osobe i to u prosjeku 46 dana.

Iz bolničkih prijava razvidno je da bolesnici uz ovisnost često imaju i neku drugu psijhijatrijsku bolest ili poremećaj (specifični poremećaji ličnosti, alkoholizam, shizofrenija, akutni i prolazni psihotični poremećaj, depresivne epizode itd.) pa su stoga njihovi boravci u psijhijatrijskim bolnicama duži nego u općim i kliničkim bolnicama. Iz tog razloga najveći broj dana provodili su pacijenti u psijhijatrijskim bolnicama Lopača (330 dana) i Ugljan (68 dana). Pet bolnica registriralo je liječenje 18 osoba u dnevnoj bolnici.

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Tablica 8. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dob	Najviši stupanj obrazovanja								Total
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
<14	2								2
15-19	4	27	26	21			1	3	82
20-24	12	130	96	486	6		3	17	750
25-29	26	240	136	1.216	48	29	3	17	1.715
30-34	20	227	125	1.174	50	60	2	14	1.672
35-39	3	109	70	609	22	31	2	7	853
40-44	3	58	38	291	15	14	1	5	425
45-49	1	35	7	176	11	12	1	6	249
>50	3	11	6	62	5	8		3	83
Ukupno	74	837	504	4.035	157	154	13	72	5.846
%	1,3	14,3	8,6	69,0	2,7	2,6	0,2	1,2	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o stečenom obrazovanju opijatnih ovisnika ukazuju nam da najveći udio među liječenim osobama ima završenu srednju školu njih 4.035 osobe (69,0%). Osnovnu školu su završile 837 osobe (14,3%), a 74 osobe nisu stekle ni najosnovnije obrazovanje. S obzirom da je 68 osoba starije od 19 godina to je vjerojatno i kraj njihovog obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet ima 157 osoba liječenih zbog zlouporabe opijata.

Obrazovanje, zapošljavanje i resocijalizacija liječenih ovisnika predstavlja vrlo bitan element u cjelokupnom liječenju, te kasnije u apstinencijskom postupku. Stoga je bitno da se liječenim ovisnicima omogući doškoloavanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih znanja i vještina koje će im omogućiti lakše zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dob	Najviši stupanj obrazovanja								Total
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤14	7	1	1						9
15-19	14	124	229	133			1	11	512
20-24	9	71	69	389	9	1		16	564
25-29	2	19	14	179	3	6	3	24	250
30-34	3	16	4	82	2	6		25	138
35-39		4	1	35	2	2		14	58
40-44	4	3		27	2	3		14	53
45-49	1			12		2		9	24
≥50	1	9	2	10	1	3		26	52
Ukupno	41	247	320	867	19	23	4	139	1.660
%	2,5	14,9	19,3	52,2	1,1	1,4	0,2	8,4	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o stećenom obrazovanju neopijatnih ovisnika ukazuju nam da najveći udio među lijećenim osobama ima završenu srednju školu njih 867 osobe (52,2%). Osnovnu školu je završilo 247 osoba (14,3%). Nezavršenu osnovnu školu ima 41 osoba, a od njih je 20 osoba starijih od 19 godina pa je za pretpostaviti da je to kraj njihovog obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet imaju 42 osobe liječene zbog zlouporabe neopijata.

Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI

Dob	Radni status										Ukupno
	Nezaposlen	Redovan posao	Povremeni posao	Učenic	Student	Umirovljenik	Kućanica	Samostalna djelatnost	Drugo	Nepoznato	
≤14				2							2
15-19	14	20	11	31	3				1	2	82
20-24	204	303	117	41	53			8	4	20	750
25-29	639	712	247	4	58	5	1	21	5	23	1.715
30-34	608	706	238		13	46		41	6	14	1.672
35-39	255	361	121		3	82	2	17	2	10	853
40-44	100	193	60			54		11	2	5	425
45-49	49	109	32		1	42		9		7	249
≥50	14	33	19			29			1	2	98
Ukupno	1.883	2.437	845	78	131	258	3	107	21	83	5.846
%	32,2	41,7	14,5	1,3	2,2	4,4	0,1	1,8	0,4	1,4	100,0

Vrlo bitan element resocijalizacije liječenih ovisnika je i redovan radni status. U 2008. godini radovan posao je imalo 2.437 liječenih osoba ili 41,7%, dok je 845 osoba (14,5%) imalo povremeni izvor prihoda. Prema podatcima 62,4% liječenih opijatnih ovisnika je imalo prihode, neovisno da li iz redovnog ili povremenog zaposlenja, mirovine ili samostalne djelatnosti. Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga. U protekloj godini čak 1.883 (32,2%) osoba liječenih zbog zlouporabe opijata nije bilo zaposleno. U obrazovnom sustavu se nalazilo 209 liječenih osoba, od toga je zbog ovisnosti o opijatima bilo liječeno 78 učenika i 131 studenata.

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA RADNOM STATUSTU I DOBI

Dob	Radni status										Ukupno
	Nezaposlen	Redovan posao	Povremeni posao	Učenic	Student	Umirovljenik	Kućanica	Samostalna djelatnost	Drugo	Nepoznato	
≤14				9							9
15-19	52	78	24	300	46			1		11	512
20-24	181	150	53	56	103	2		2	4	13	564
25-29	98	70	19	2	26	2		6	2	25	250
30-34	62	45	8			2		4	2	15	138
35-39	24	16	1			6	1	3		7	58
40-44	19	14	1			8		1		10	53
45-49	5	3	1			4		2		9	24
≥50	9	7				23	2	1		10	52
Ukupno	450	383	107	367	175	47	3	20	8	100	1.660
%	27,1	23,1	6,4	22,1	10,5	2,8	0,2	1,2	0,5	6,0	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podatcima o radnom statusu osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata razvidno je da se 32,6% (542) osoba još uvijek nalazi u sustavu obrazovanja. Redoviti ili povremeni posao ima 29,5% liječenih osoba, dok ih je 27,1% nezaposleno.

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dob	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam sa djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14		1					1		2
15-19	2	63		5	2		6	4	82
20-24	41	548	3	73	31	8	29	17	750
25-29	172	1.125	3	163	158	18	55	21	1.715
30-34	207	902	10	199	258	15	60	21	1.672
35-39	150	392	6	86	178	10	18	13	853
40-44	80	177	5	41	103	1	10	8	425
45-49	53	82	2	29	67	1	9	6	249
≥50	24	29	2	9	26	1	4	3	98
Ukupno	729	3.319	31	605	823	54	192	93	5.846
%	12,5	56,8	0,5	10,3	14,1	0,9	3,3	1,6	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od ukupno 5.846 liječenih osoba zbog zlouporabe opijata, za 5.753 osobe imamo podatak o tome s kim stanuju. Kao i prethodnih godina većina liječenih osoba, njih 3.319 (56,8%) je živjela s primarnom obitelji, s partnerom je živjelo 605 osoba (10,3%), a sa partnerom i djetetom njih 823 (14,1%). Ta činjenica ponovno potvrđuje da u Hrvatskoj nije došlo do promjena u odnosu obitelji i ovisnika, te je obitelj i dalje u potpunosti uključena u proces liječenja. U vrijeme kad su bili na liječenju 729 liječenih osoba ili 10,0% je živjelo samostalno.

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dob	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam sa djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14		5				1	3		9
15-19	5	454	2		1	2	34	14	512
20-24	22	458		18	7	8	20	31	564
25-29	30	140	5	13	13	2	6	41	250
30-34	11	53	9	13	14	2	5	31	138
35-39	2	10	3	2	12		1	28	58
40-44	6	8	2	3	3		2	29	53
45-49	1	3		1	4			15	24
≥50	4	4		1	2			41	52
Ukupno	81	1.135	21	51	56	15	71	230	1.660
%	4,9	68,4	1,3	3,1	3,4	0,9	4,3	13,9	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podatcima o uvjetima života osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata, najviše njih 1.135 (68,4%) je živjelo s primarnom obitelji, a 81 osoba je živjela samostalno. S partnerom je živjela 51 osoba (3,4%), dok je s partnerom i djetetom živjelo 56 (3,4%) liječenih osoba.

Osim podataka o uvjetima života u 2008. godini je u Pempidou upitnik uključeno i modificirano pitanje o mjestu stanovanja, ali je evidentiran vrlo visok postotak nepoznatih podataka stoga je bitno u nadolazećim godinama raditi na kvaliteti podataka. Obradom podataka u odnosu na 2007. godinu kada je 35 liječenih osoba izjavilo da su beskućnici u protekloj godini njih 23 nije imalo riješeno stambeno pitanje (0,3%), a u nekoj državnoj instituciji (zatvor, dječji dom itd.) je boravilo 275 (3,7%) osoba.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU

Bračni status ovisnika	Ima li djece					Ukupno	%
	Da	Ne	Nema djece, trudnoća u tijeku	Ima djece, trudnoća u tijeku	Nepoznato		
U braku	802	219	11	16	9	1.057	18,1
Neudana - neoženjen	176	3.427	14	2	24	3.643	62,3
Rastavljen/a	381	107			1	489	8,4
Udovac - udovica	26	8			1	35	0,6
Izvanbračna zajednica	214	332	10	4	1	561	9,6
Nepoznato	2	5			54	61	1,0
Ukupno	1.601	4.098	35	22	90	5.846	100,0
%	27,4	70,1	0,6	0,4	1,5		

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka bračnog statusa osoba liječenih zbog zlouporabe opijata najviše njih nije u braku 3.643 (62,3%) Bračnu zajednicu je stvorilo 1.057 osoba (18,1%), njih 561 (9,6%) živi u izvanbračnoj zajednici, rastavljeno je 489 (8,4%) osoba dok je 48 osoba liječenih zbog zlouporabe opijata bilo udovac ili udovica.

Prema podatcima o roditeljskom statusu vidljivo je da 27,4% osoba liječenih zbog zlouporabe opijata ima djecu, te još 0,4% (22 osobe) imaju djecu i u trenutku liječenja očekuju novo dijete. Od ukupno 1.601 liječene osobe koja ima djecu njih 802 (50,1%) je u braku, 214 (13,4%) živi u izvanbračnoj zajednici, dok 583 (36,4%) osoba liječenih zbog zlouporabe opijata sami odgajaju djecu. U trenutku liječenja kod 50 osoba je po prvi put trudnoća bila u tijeku.

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2008. GODINI PREMA BRAČNOM I RODITELJSKOM STATUSU

Bračni status ovisnika	Ima li djece					Ukupno	%
	Da	Ne	Nema djece, trudnoća u tijeku	Ima djece, trudnoća u tijeku	Nepoznato		
U braku	69	20	2	1	55	147	8,9
Neudana - neoženjen	13	1.238	8		73	1.332	80,2
Rastavljen/a	17	5			16	38	2,3
Udovac - udovica	2				11	13	0,8
Izvanbračna zajednica	14	35	5			54	3,3
Nepoznato		1			75	76	4,6
Ukupno	115	1.299	15	1	230	1.660	100,0
%	6,9	78,3	0,9	0,1	13,9		

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka bračnog statusa osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata najviše njih 1.332 osobe ili 80,2% u trenutku liječenja nije bilo u braku, samo 147 osoba ili 8,9% je izjavilo da je u braku, dok su 54 osobe (3,3%) izjavile da su u trenutku liječenja živjele u izvanbračnoj zajednici.

Iz podataka o roditeljskom statusu osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata razvidno je da većina njih 1,299 ili 78,3% nema djecu. Samo 115 osoba (6,9%) ima djecu, od toga je njih 69 u braku, 14 osoba u izvanbračnoj zajednici, a 32 osobe liječene zbog zlouporabe neopijata samostalno odgajaju dijete.

Tablica 16. BROJ RODILJA KOJE SU IZJAVILE DA SU U TRUDNOĆI UZIMALE PSIHOAKTIVNE DROGE

Županija	Godina					
	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Grad Zagreb	10	11	10	8	5	3
Zagrebačka	4	4	1	5	1	3
Krapinsko-zagorska	1	1	1			
Sisačko-moslavačka		1	2	1		1
Karlovačka						1
Varaždinska	1		1	1	2	2
Koprivničko-križevačka		2			1	
Bjelovarsko-bilogorska					1	
Primorsko-goranska		1	4		1	4
Ličko-senjska				1		
Virovitičko-podravska	1					
Požeško-slavonska	1	1	1			
Brodsko-posavska	2	1	1			
Zadarska	4	6	4		5	4
Osječko-baranjska		3	4	2	1	1
Šibensko-kninska	1	3	6	5	2	10
Vukovarsko-srijemska	3	2	3	3		1
Splitsko-dalmatinska	4	3				
Istarska	1	2	6	3	6	1
Dubrovačko-neretvanska			1	2		2
Međimurska	3	3	2		1	
Nepoznato		1	2			
Ukupno	36	45	49	31	26	33

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo – Prijava poroda

Prema podatcima Prijave poroda iz zdravstvenih ustanova Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (individualna prijava rođilišta) za 2008. godinu od ukupno 43.336 poroda u Republici Hrvatskoj 33 roditelje su izjavile da su uzimale psihoaktivne droge tijekom trudnoće od kojih je njih 15 već ranije bilo liječeno zbog ovisnosti o heroinu. Najviše roditelja je bilo iz Šibensko-kninske županije (10 roditelja), po 4 roditelje iz Zadarske i Primorsko-goranske županije, tri roditelje su evidentirane u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu, dvije roditelje u Dubrovačko-neretvanskoj i Varaždinskoj županiji, a po jedna roditelja u Osječko-baranjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Vukovarsko-srijemskoj, Karlovačkoj te Istarskoj županiji.

Uzimanje droga u vrijeme trudnoće vrlo je velik rizik i za majku i za plod. Mnoga oštećenja uzrokovana uzimanjem droge za vrijeme trudnoće nisu vidljiva neposredno nakon rođenja, ali mogu poslije biti uzrokom poremećaja u ponašanju, teškoća koncentracije u učenju, jakog psihomotornog nemira ili su jednostavno ta djeca osjetljivija na bolesti i fizički slabija.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2005.-2008. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba							
	2005.		2006.		2007.		2008.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	4.867	73,0	5.611	75,5	5.703	76,4	5.846	77,9
Kanabinoidi	1.449	21,7	1.071	14,4	992	13,3	985	13,1
Sedativi	96	1,4	126	1,7	145	1,9	179	2,4
Kokain	63	0,9	109	1,5	147	2	150	2,0
Stimulativna sredstva	106	1,6	392	5,3	355	4,8	218	2,9
Halucinogeni	2	0	7	0,1	1	0,0	6	0,1
Hlapljiva otapala	8	0,1	14	0,2	12	0,2	5	0,1
Više i ostalo	77	1,2	97	1,3	109	1,5	117	1,6
Ukupno	6.668	100	7.427	100	7.464	100	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Poliuporaba droga je zastupljena kod velikog broja ovisnika o drogama, ali pravila registracije zahtijevaju prosudbu «glavnog sredstva» prema njegovoj adiktivnosti, učestalosti uporabe ili posljedicama do kojih je dovelo. Zbog toga terapeut određuje koje je sredstvo glavni razlog dolaska na liječenje. Prema tome najviše je osoba liječeno zbog opijata kao glavnog sredstva (77,9%), zatim zbog zlouporabe kanabinoida (13,1%). Ostala su sredstva manje zastupljena. Razvidno je da se učestalost liječenja zbog zlouporabe opijata povećava, ali isto tako zabilježen je porast liječenja zbog zlouporabe kokaina. U 2008. godini zabilježen je pad broja osoba liječenih zbog zlouporabe stimulativnih sredstava. U četverogodišnjem razdoblju opažen je pad broja liječenih zbog zlouporabe kanabinoida.

Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	2	82	743	1.704	1.660	848	421	244	95	5.799	77,3
Heptanon			3	6	8	3	3	3	1	27	0,4
Ostali opijati			4	5	4	2	1	2	2	20	0,3
Kokain		23	53	40	19	5	9	1		150	2,0
Amfetamini		13	36	12	6					67	0,9
Ecstasy	1	9	26	10	3					49	0,7
Drugi psihostimulansi	1	29	48	15	8		1			102	1,4
Barbiturati		3	4	2	3		3		2	17	0,2
Benzodiazepini		6	13	20	22	20	18	14	38	151	2,0
Drugi hipnotici i sedativi			2	2	1	1	1	2	2	11	0,1
LSD				1			1			2	0,0
Drugi halucinogeni			1				1		2	4	0,1
Lako hlapljiva otapala		1	2	1		1				5	0,1
Kanabinoidi	7	420	359	118	58	13	8	1	1	985	13,1
Više i ostalo		8	20	29	18	18	11	6	7	117	1,6
Ukupno	11	594	1.314	1.965	1.810	911	478	273	150	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela lijećenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi pokazuje da je najviše lijećenih osoba zbog zlouporabe heroina bilo u dobi od 20 do 34 godina (4,107 ili 70,8%). U 2008. godini je dvoje četrnaestogodišnjaka došlo na liječenje zbog ovisnosti o heroinu. Dostupnost droge, nesređeni obiteljski odnosi i utjecaj okoline bili su presudni čimbenici koji su doveli do eksperimentiranja sa heroinom u tako ranoj dobi. Broj lijećenih zbog uzimanja kokaina nije se značajnije mijenjao te je u 2008. godini 150 osoba zatražilo liječničku pomoć zbog ovisnosti o kokainu.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporodno sredstvo	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Heptanon	812	13,9		0	812	10,8
Ostali opijati	39	0,7		0	39	0,5
Kanabinoidi	1.048	17,9	184	11,1	1.232	16,4
Kokain	897	15,3	21	1,3	918	12,2
Stimulativna sredstva	502	8,6	252	15,2	754	10,0
Sedativi i hipnotici	71	1,2	9	0,5	80	1,1
Halucinogeni	6	0,1	11	0,7	17	0,2
Lako hlapljiva otapala	19	0,3	3	0,2	22	0,3
Više i ostalo	77	1,3	31	1,9	108	1,4
Nema sporodno sredstvo	2.375	40,6	1.149	69,2	3.524	46,9
Ukupno	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Prema podacima o glavnom i sporodnom sredstvu ovisnosti razvidno je da 59,4% lijećenih opijatnih i 30,8% neopijatnih ovisnika ima sporodno sredstvo ovisnosti.

Osobe koje su bile na liječenju zbog zlouporabe opijata uz glavno sredstvo najčešće koriste kanabinoide (17,9%), kokain (15,3%), te ostale opijate i heptanon (14,6%). Dok osobe liječene zbog zlouporabe neopijata uz glavno sredstvo najčešće koriste stimulativna sredstva (15,2%) i kanabinoide (11,1%).

Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2008. GODINI PREMA NAČINU IZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	i.v. injekcijom	puši	jede/pije	snifa	ušmrkava	nepoznato	
Heroin	4.178	259			1.148	214	5.799
%	72,0	4,5			19,8	3,7	100
Heptanon	1		24			2	27
%	3,7		88,9			7,4	100
Ostali opijati	6		10			4	20
%	30		50			20	100
Kokain	1	3			135	11	150
%	0,7	2,0			90,0	7,3	100
Amfetamini			18		46	3	67
%			26,9		68,7	4,5	100
Ecstasy			49				49
Drugi psihostimulansi		2	38		56	6	102
%		2,0	37,3		54,9	5,9	100
Barbiturati			10			7	17
Benzodiazepini			138			13	151
Drugi hipnotici i sedativi			10			1	11
LSD			1			1	2
Drugi halucinogeni						4	4
Lako hlapljiva otapala				5			5
Kanabinoidi		977				8	985
%		99,2				0,8	100
Vise i ostalo			12			105	117
Ukupno	4.186	1.241	310	5	1.385	379	7.506
%	55,8	16,5	4,1	0,1	18,5	5,0	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka o načinu uzimanja glavnog sredstva razvidno je da je najviše osoba, njih 4.178 (72,0%) intravenski uzimalo heroin, jedna osoba je priznala i.v. uzimanje heptanona, a ostale opijate je uzimalo šest osoba. Kao i prethodne godine samo je jedna osoba izjavila da je uzimala kokain intravenski.

Prema zastupljenosti ušmrkavanje je drugi način uzimanja glavnog sredstva (18,5% osoba). Najviše osoba njih 1.148 je na taj način uzimalo heroin (19,8% od ukupno liječenih heroinskih ovisnika), 135 osoba je ušmrkavalo kokain, dok su 102 osobe na taj način uzimale psihostimulativna sredstva.

Pušenje je dominantni način uzimanja kanabisa. U 2008. godini 16,5% liječenih osoba izjavilo je da je pušilo glavno sredstvo. Najviše njih 977 je pušilo kanabinoide, a 259 osoba je izjavilo da je pušilo heroin.

Tablica 21. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2008. GODINI

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva								Ukupno
	probao 1-5 puta ukupno	1-3 puta mjesečno	jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	svakodnevno	uzima neredovito	ne uzima prošli mjesec	nepoznato	
Heroin	46	277	136	398	1.256	485	2.763	438	5.799
%	0,8	4,8	2,3	6,9	21,7	8,4	47,6	7,6	100,0
Heptanon			1	3	12		7	4	27
%			3,7	11,1	44,4		25,9	14,8	100,0
Ostali opijati	1		1	1	6	1	7	3	20
%	5		5	5	30	5	35	15	100
Kokain	13	11	5	9	8	18	74	12	150
%	8,7	7,3	3,3	6,0	5,3	12,0	49,3	8,0	100,0
Amfetamini	4	9	3	5			42	4	67
%	6,0	13,4	4,5	7,5			62,7	6,0	100,0
Ecstasy	7	3	1	1	2	5	28	2	49
%	14,3	6,1	2,0	2,0	4,1	10,2	57,1	4,1	100,0
Drugi psihostimulansi	15	9		2	3	6	59	8	102
%	14,7	8,8		2,0	2,9	5,9	57,8	7,8	100,0
Barbiturati			1	1	3		5	7	17
%			5,9	5,9	17,6		29,4	41,2	100,0
Benzodiazepini	2	2		8	17	4	8	110	151
%	1,3	1,3		5,3	11,3	2,6	5,3	72,8	100,0
Drugi hipnotici i sedativi					1			10	11
LSD							1	1	2
Drugi halucinogeni								4	4
Lako hlapljiva otapala			1	1			1	2	5
Kanabinoidi	61	118	78	88	56	79	445	60	985
%	6,2	12,0	7,9	8,9	5,7	8,0	45,2	6,1	100,0
Vise i ostalo	1	2		1	5	1	2	105	117
Ukupno	150	431	227	518	1.369	599	3.442	770	7.506
%	2,0	5,7	3,0	6,9	18,2	8,0	45,9	10,3	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je da je 2.114 osoba (28,1%) liječena u 2008. godini minimalno jednom tjedno uzimala glavno sredstvo ovisnosti, slijede osobe koje su to činile nekoliko puta mjesečno ili neredovito. To su tzv. vikend konzumenti njih 1.030 (13,7%), dok je 150 ili 2,0% liječenih osoba izjavilo da su glavno sredstvo probali do pet puta. Glavno sredstvo nije uzimalo 3.442 (45,2%), a za 770 (10,3%) nemamo podatak o učestalosti uzimanja glavnog sredstva.

Kanabinoide su minimalno jednom tjedno uzimale 222 ili 2,5% onih koji uzimaju kanabis.

Podatci o učestalosti uzimanja glavnog sredstva liječenih ovisnika pokazuju da je 1.790 osoba liječenih zbog uzimanja heroina (30,9%), uzimalo heroin minimalno jednom tjednom, a od toga njih 1.256 (21,7%) ga je uzimalo svaki dan.

Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Liječenje	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	29	1,1
Detoksikacija metadonom - spora	282	10,3
Održavanje na metadonu	486	17,8
Detoksikacija bez metadona	144	5,3
Bez medikacije	166	6,1
Upute - savjetovanje - podrška	209	7,7
Upućen u drugi centar	8	0,3
Tretman nije započeo - Odluka nije donesena	13	0,5
Hospitalizacija	54	2,0
Održavanje Revia	21	0,8
Buprenorfin (Subutex)	655	24,0
Nepoznato	662	24,3
Ukupno	2.729	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Osobe koje su izjavile da nisu uzimale heroin prošli mjesec, njih 2.729 ili 47,3% od ukupnog broja osoba ovisnih o heroinu su bile liječene nekim supstitucijskim sredstvom. Najviše osoba je kao supstitucijsko sredstvo koristilo metadon 29,2%, od toga je 11,4% liječenih osoba bilo na brzom ili sporom detoksikaciji metadonom, dok je njih 486 (17,8%) bilo na održavanju metadonom. Farmakoterapija buprenorfinom (Subutexu) je bila terapija za 655 (24,0%) osoba, dok je samo 21 (0,8%) osoba kao supstituciju heroinu koristila Reviu.

Tablica 23. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA

Vrsta tretmana	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	185	4,2			189	3,2
Detoksikacija metadonom - spora	989	22,5			1.012	17,3
Održavanje na metadonu	866	19,7			886	15,2
Farmakoterapija buprenorfinom	1.430	32,6			1.463	25,1
Farmakoterapija Revia	33	0,8			34	0,6
Detoksikacija bez metadona	334	7,6	12	1,0	355	6,1
Bez medikacije	258	5,9	271	21,7	557	9,5
Upute - savjetovanje - podrška	257	5,9	947	75,9	1.286	22,0
Upućen u drugi centar	12	0,3	8	0,6	21	0,4
Tretman nije započeo - Odluka nije donesena	24	0,5	9	0,7	34	0,6
Ukupno	4.388	100,0	1.247	100,0	5.835	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Na sporom ili brzom detoksikaciji metadonom bilo je 26,7% ovisnika o opijatima, a još 19,7% je na održavanju na metadonu.

Farmakoterapija buprenorfinom je sve više zastupljena i zahvaljujući tome što od 2006. godine Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje pokriva troškove ove vrste liječenja. Tako je uočen porast kroz godine: 3,1% u 2005. godini, 18% u 2006. godini, 28,7% u 2007. godini. Od svih

liječenih opijatskih ovisnika u 2008. godini 32,6% ih je bilo na terapiji buprenorfinom (Subutexom).

Ukupno je u sustavu 79,8% ovisnika o opijatima bilo na farmakoterapiji. Kod osoba liječenih zbog neopijata, najčešće su primjenjivane tehnike savjetovanja, psihoterapija i drugi oblici psihološke podrške.

Tablica 24. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina						
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	16,0	16,1	16,1	15,9	15,9	15,9
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	19,9	20,0	20,0	19,9	20,0	20	20,1
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,4	20,5	20,8	20,8	20,8	20,8	20,9
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	24,9	25,0	27,3	27,4	25,5	25,7	26,0
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	8,9	9,0	11,2	11,3	9,6	9,8	10,1

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA U 2008. GODINI PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina						
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	15,9	16,0	16,1	16,3	16,6	16,2
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,1	16,1	16,1	16,2	16,4	16,6	16,3
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	18,9	19,0	19,3	19,6	19,8	20,5	21,0
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	2,9	3,1	3,3	3,5	3,5	3,9	4,7

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o prosječnoj dobi bitnih trenutaka ovisničkog ponašanja pokazuju nam tijekom razvoja ovisnosti. Prema podacima promatranim kroz nekoliko godina dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva nije se značajnije mijenjala u promatranim godinama. Mladi eksperimentiraju sa psihoaktivnim sredstvima u dobi od oko 16 godina (u 2008. godini 15,9 godina). Prvo uzimanje heroina događa se u dobi od oko 20 godina (u 2008.g. 20,1 godina), prvo intravensko uzimanje heroina nepunu godinu kasnije (20,9 godina), a prosječna dob prvog dolaska na liječenje heroinskih ovisnika je 26 godina. Znači, od prvog eksperimentiranja do dolaska na liječenje protekne nedopustivih deset godina. Ključno je pitanje kako poboljšati ulazak heroinskih ovisnika u programe liječenja i kako ih u njima zadržati.

Kod onih koji su uzimali kanabinoide (pretežito marihuana), prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge je nešto viša nego kod opijatnih ovisnika i na tretman dolaze u mlađoj dobi. Dob prvog javljanja na tretman obično je povezana sa izbjegavanjem pokretanja kaznenog postupka zbog posjedovanja određene količine droge. To je najčešće intervencija Centra za socijalnu skrb ili Općinskog državnog odvjetništva.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.592	27,2	351	21,1	1.943	25,9
Znatiželja	1.149	19,7	426	25,7	1.575	21,0
Psihološki problemi	672	11,5	97	5,8	769	10,3
Zabava	632	10,8	197	11,9	829	11,0
Dosada	570	9,7	102	6,1	672	9,0
Problemi u obitelji	452	7,7	71	4,3	523	7,0
Želja za samopotvrđivanjem	341	5,8	108	6,5	449	6,0
Neznanje o štetnim posljedicama	86	1,5	19	1,1	105	1,4
Problemi u školi	24	0,4	14	0,8	38	0,5
Nepoznato	328	5,6	275	16,5	603	8,0
Ukupno	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama liječene osobe kao glavni povod početka uzimanja neopijatnih psihoaktivnih sredstava najčešće navode znatiželju (25,7%), a zatim slijede utjecaji vršnjaka i partnera (21,1%), zabava (11,9%), želja za samopotvrđivanjem (6,5%), dosada (6,1%), psihološki problemi (5,8%) i problemi u obitelji (4,3%).

Kod onih koji su liječeni zbog uzimanja opijata najčešći navedeni povod je bio utjecaj vršnjaka ili partnera (27,2%), te znatiželja (19,7%). Psihološke probleme kao razlog za uzimanje droga navodi 11,49% liječenih osoba. Dok se sa uzimanjem neopijata kreće iz konteksta prosječne adolescentne populacije te su razlozi slični kao i za bilo koje drugo rizično ponašanje, uzimanje opijata zbiva se nakon nekog vremena, kada je već i okruženje tako profilirano da potiče zlouporabu. Stoga je upravo utjecaj tako odabranog i specifičnog okruženja najčešći motiv za «uključivanje» u grupu.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	677	11,6	734	44,2	1.411	18,8
Član obitelji	2.822	48,3	463	27,9	3.285	43,8
Zdravstveni djelatnik	167	2,9	25	1,5	192	2,6
Netko od osoblja škole	36	0,6	30	1,8	66	0,9
Netko na radnome mjestu	28	0,5	2	0,1	30	0,4
Prijatelj, poznanik	631	10,8	53	3,2	684	9,1
Ostalo	1.255	21,5	97	5,9	1.352	18,0
Napoznato	230	3,9	256	15,4	486	6,5
Ukupno	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Otkrivanje problema ovisnosti tek je prva stepenica u dugotrajnom procesu liječenja. Prema izjavama liječenih osoba uzimanje neopijata su najčešće otkrili djelatnici policije i to u 44,2%, slijede članovi obitelji u 27,9% slučajeva. Velik broj mladih biva zatečen s izvjesnom količinom droge od strane policije, te da bi izbjegli pokretanje kaznenog postupka (Načelo oportuniteta iz čl.64 Zakona o sudovima za mladež), dragovoljno prihvaćaju odlazak na liječenje.

Ovisnost o opijatima su najčešće otkrili članovi obitelji i to u 48,3% slučajeva, slijedi policija u 11,6% slučajeva te prijatelji u 10,8% slučajeva.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJZA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	730	905	1.707	1.370	649	168	270	5.799
%	12,6	15,6	29,4	23,6	11,2	2,9	4,7	100,0
Heptanon	2	3	4	1	9	3	5	27
Ostali opijati	2	2	5	5	1	2	3	20
Kokain	20	21	42	30	23		14	150
Amfetamini	13	13	14	10	12		5	67
Ecstasy	15	12	10	6	6			49
Drugi psihostimulansi	28	19	30	10	7	2	6	102
Barbiturati	6		2	3			6	17
Benzodiazepini	17	6	7	12	4	6	99	151
Drugi hipnotici i sedativi	1			2			8	11
LSD				1			1	2
Drugi halucinogeni							4	4
Lako hlapljiva otapala		3	1	1				5
Kanabinoidi	277	225	218	120	86	9	50	985
%	28,1	22,8	22,1	12,2	8,7	0,9	5,1	100
Više i ostalo	10	7	9	1	3	1	86	117
Ukupno	1.121	1.216	2.049	1.572	800	191	557	7.506
%	14,9	16,2	27,3	20,9	10,7	2,5	7,4	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Prema izjavama samih ovisnika saznanje većine roditelja za njihov problem ovisnosti događa se nakon nekoliko godina ovisničkog ponašanja. Roditelji ovisnika o opijatima su za problem najčešće saznali dvije do tri godine od početka uzimanja. Samo 28,2% roditelja ovisnika o heroinu je otkrilo ovisnost u prve dvije godine razvoja bolesti. Gotovo svaki četvrti ovisnik o heroinu izjavio je da roditelji četiri i više godina nisu znali za problem ovisnosti (23,6%), a svaki deseti ovisnik kaže da obitelj za problem ovisnosti ne zna ni danas.

Roditelji liječenih osoba koji su uzimali neopijate za problem su saznali ranije. Gotovo 73% ovisnika o kanabinoidima je otkriveno u razdoblju od prve tri godine. Zlouporabu kanabinoida roditelji najčešće otkriju već unutar i nakon prve godine (50,9%).

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	3.994	68,3	178	10,7	4.172	55,6
Obitelji	355	6,1	185	11,1	540	7,2
Prijatelja	179	3,1	12	0,7	191	2,5
Drugog centra za liječenje ovisnosti	61	1,0	3	0,2	64	0,9
Doktora primarne zaštite	304	5,2	25	1,5	329	4,4
Bolnice - druge medicinske ustanove	66	1,1	24	1,4	90	1,2
Centar za socijalnu skrb	28	0,5	209	12,6	237	3,2
Suda - ODO - Policije	303	5,2	675	40,7	978	13,0
Drugo	81	1,4	40	2,4	121	1,6
Nepoznato	475	8,1	309	18,6	784	10,4
Ukupno	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Motivacija za odlazak na liječenje zbog zlouporabe psihoaktivnih droga različita je o sredstvu ovisnosti. Osobe koje su liječene zbog zlouporaba opijata najčešće dolaze samoinicijativno (68,3%) te na nagovor obitelji kada ona sazna za problem ovisnosti (6,2%), liječnik primarne zdravstvene zaštite, sud i policija su zastupljeni u 5,2% slučajeva kao poticaj za liječenje.

Iako roditelji za uzimanje neopijata saznaju vrlo rano, najčešće u prvoj godini zlouporabe, ne shvaćaju to kao zabrinjavajuću činjenicu i razlog odlaska na liječenje. Uzimatelje neopijata u 40,7% slučajeva na liječenje upućuje sud, policija ili im je to uvjetna kazna. Centar za socijalnu skrb je na liječenje uputio 12,6% osoba. Samo 11,1% liječenih osoba je započelo liječenje na nagovor obitelji dok ih je 10,7% došlo samoinicijativno.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2008. GODINI

Rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. Uz uporabu droga mogu se povezati razne zarazne bolesti, kao što su HIV, HBC i HCV. Ne govorimo samo o prevalenciji ili incidenciji HIV-a, HBC i HCV, već i o rizičnim čimbenicima za prijenos tih bolesti.

Osobito je važno smanjivanje zajedničke uporabe igala, šprica i ostalog pribora te rizično seksualno ponašanje. Kod svakog posjeta Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje postavlja se pitanje o korištenju ili nekorisćenju zajedničkog pribora i upozorava ih se na opasnosti korištenja istog.

Kako se danas svi davatelji krvi rutinski testiraju na prisutnost hepatitis C virusa, osnovna mogućnost zaražavanja su intravensko uzimanje droge, promiskuitetni spolni odnos bez zaštite, i profesionalno obolijevanje (ubodni incidenti zdravstvenog osoblja).

Svaki aktivni ovisnik koji drogu uzima intravenskim putem obvezno bi morao poduzeti sve kako bi izbjegao mogućnosti zaraze HIV-om/AIDS-om i hepatitisom, što podrazumijeva uporabu čistog i sterilnog pribora (brizgalica i igala), te obveznu uporabu kondoma prilikom seksualnih odnosa.

Prema trenutnim procjenama, preko 60% novih infekcija otkriva se kod osoba koje su injicirale ilegalne droge tijekom šest mjeseci prije početka bolesti.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	I.v ikada	I.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec
5.846	4.750	1.265
	81,3%	21,6%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata bilježe se po trenutnom i prethodnom stanju. U 2008. godini 4.750 opijatnih ovisnika (81,3%) je izjavilo da je barem jednom u životu injektiralo opijate, dok je 1.265 osoba ili 21,6% izjavilo da je uzimalo opijate i.v. u mjesecu koji je prethodio liječenju.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2002.-2008. GODINI PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu							
Da	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
	71,5%	70,4%	71,5%	71,3%	70,7%	70,2%	68,0%
Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana							
Da	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
	38,6%	33,1%	28,6%	23,0%	21,6%	19,9%	17,8%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Iako je intraveniski način uzimanja opijata dominantan u ovisničkoj populaciji i vidljiv je trend smanjivanja korištenja zajedničkog pribora. U promatranom razdoblju bilježimo smanjivanje broja liječenih osoba koji su koristili zajednički pribor ikad (u 2008. 68,0%) i koji to čine i trenutno (17,8%).

Otvaranje centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranja na hepatitis C, B i HIV doprinijelo je odgovornijem ponašanju ovisnika i boljoj suradljivosti.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Ovisnici o psihoaktivnim drogama su po prirodi svoje bolesti, izloženi riziku za oboljevanje od bolesti koje se prenose krvlju. Prema podacima dobivenim testiranjem opijatnih ovisnika najviše ih je zaraženo virusom hepatitisa C. U 2008. godini je taj udio iznosio 44,6%. Na hepatitis B je bilo pozitivno nešto manje osoba, i taj udio je iznosio 13,2%. Incidencija HIV pozitivnih osoba se već godinama ne mijenja. Kod ovisnika je HIV vrlo rijedak i iznosi 0,5%. To možemo zahvaliti višegodišnjoj trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje i zamjenu igala i šprica.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om

Ovisnici o opijatima	2002. %	2003. %	2004. %	2005. %	2006. %	2007. %	2008. %
HIV pozitivni	0,2	0,7	0,5	0,7	0,5	0,5	0,5
Hepatitis B pozitivni	27,2	27,0	19,2	17,6	15,5	13,6	13,2
Hepatitis C pozitivni	71,2	72,3	47,4	47,6	46,2	46,3	44,6

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstva

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	995	38,6	153	29,7
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji rapoloženja)	387	15,0	46	8,9
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji	313	12,2	54	10,5
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola F10	246	9,5	96	18,6
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji	191	7,4	86	16,7
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	34	1,3	20	3,9
Z915	Pokušaj samoubojstva (u anamnezi)	35	1,4	4	0,8
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji (F00-F09)	20	0,8	11	2,1
F70-F79	Duševna zaostalost	6	0,2	5	1,0
	Ostale bolesti	349	13,6	40	7,8
Broj dijagnoza		2.576	100	515	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U Registar osoba liječenih zbog zlouporabe droga bilježe se ostale dijagnoze te je razvidno da osobe uz ovisnost ili probleme sa zlouporabom psihoaktivnih droga imaju i niz popratnih dijagnoza. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti, afektivnim i neurotskim poremećajima, poremećajima uzrokovanim alkoholom, te kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja.

Od ukupno 7.506 osoba liječenih u zdravstvenim ustanovama u 2008. godini, 41,2% imalo je neku popratnu dijagnozu.

Među opijatskim ovisnicima najviše je onih kod kojih je registriran poremećaj ličnosti (995 osoba, odnosno 38,6%), zatim afektivni poremećaj (koji uključuje depresiju) 15,0%, neurotski poremećaji vezani uz stres koji uključuju i PTSP 12,2%, te poremećaji uzrokovani uzimanjem alkohola 9,5%. Psihijatrijske bolesti kao što je shizofrenija imalo je 7,4% osoba liječenih zbog uzimanja opijata, a razne druge poremećaje još 2,3% osoba. Kod 35 osoba liječenih zbog opijata zabilježen je i anamnestički podatak da su pokušali izvršiti samoubojstvo (1,4%).

Popratnu dijagnozu imalo je 515 osoba koje su uzimale neopijatna sredstva. Isto kao i kod opijatnih ovisnika najveći se udio odnosi na osobe s poremećajima ličnosti i ponašanja 29,7%, ali je značajna razlika u udjelu poremećaja uzrokovanih uzimanjem alkohola. Dvostruko viši udio imaju osobe koje su uzimale ostala neopijatna sredstva (18,6%), dok je udio problema s alkoholom za opijatne iznosio 9,5%. Razlika se primjećuje i kod shizofrenije gdje udio za neopijate iznosi 16,7%, a za opijate 7,4%.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMEIMA

Sadašnji sudski problemi	Zlouporeba opijata		Zlouporeba neopijata		Ukupno	
	Broj prijava	%	Broj prijava	%	Broj prijava	%
Nema	3.753	64,2	513	30,9	4.266	56,8
Ima / od toga	2.093	35,8	1.147	69,1	3.240	43,2
Započeta istraga	97	4,6	48	4,2	145	4,5
Mjera obaveznog liječenja	248	11,9	588	51,3	836	25,8
Sudski proces u tijeku	448	21,4	83	7,2	531	16,4
Pod uvjetnom je kaznom	344	16,4	52	4,5	396	12,2
Očekuje izvršenje kazne	195	9,3	21	1,8	216	6,7
Nalazi se u pritvoru	7	0,3	1	0,1	8	0,2
Nalazi se u zatvoru	101	4,8	27	2,4	128	4,0
Nepoznato	653	31,2	327	28,5	980	30,2
Ukupno	2.093	100,0	1.147	100,0	3.240	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o sudskim problemima liječenih ovisnika razvidno je da 56,8% liječenih sada nema nikakvih problema sa zakonom, dok je 43,2% liječenih ovisnika na neki način prekršilo zakon.

Prema podacima iz Pampidou upitnika više sadašnjih sudskih problema imaju osobe koje su bile na liječenju zbog uzimanja neopijata 69,1% u odnosu na 35,8% osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata.

Od ukupnog broja osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata njih 1.147 (69,1%) je u trenutku liječenja imalo probleme sa zakonom. Najviše osoba ima mjeru obaveznog liječenja (588 ili 51,3%), slijede osobe protiv kojih se vodi sudski proces (7,2%), te osobe koje se nalaze pod uvjetnom kaznom i one protiv kojih je započeta istraga.

Analizom podataka o osobama lijećenim zbog zlouporabe opijata razvidno je da 2.093 njih (35,8%) u trenutku liječenja imalo sudske probleme. Kod 21,4% opijatnih ovisnika je sudski procesu bio u tijeku, zatim slijede osobe koje se nalaze pod uvjetnom kaznom (16,4%), te one osobe koje imaju izrečenu mjeru obaveznog liječenja (11,8%), dok je 9,3 liječenih zbog zlouporabe opijata očekivalo izvršenje kazna.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	2.332	39,9	962	58,0	3.294	43,9
Ima / od toga	3.514	60,1	698	42,0	4.212	56,1
Kažnjavan prekršajno	616	17,5	177	25,4	793	18,8
Kažnjavan uvjetnom kaznom	889	25,3	66	9,5	955	22,7
Kažnjavan zatvorskom kaznom	919	26,2	44	6,3	963	22,9
Bio u zatvoru više puta	412	11,7	6	0,9	418	9,9
Imao ih je	210	6,0	62	8,9	272	6,5
Bio u pritvoru	105	3,0	14	2,0	119	2,8
Mjera obaveznog liječenja	127	3,6	79	11,3	206	4,9
Nepoznato	236	6,7	250	35,8	486	11,5
Ukupno	3.514	100,0	698	100,0	4.212	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Sudske probleme je ranije imalo 3.514 (60,1%) osoba liječenih zbog uzimanja opijata. Najviše ih je bilo kažnjeno zatvorskom kaznom (26,2%), zatim slijede oni koji su bili kažnjeni uvjetnom kaznom (25,3%), te oni koji su bili kažnjeni prekršajno (17,5%). Više puta u zatvoru je bilo 412 (11,7%) liječenih ovisnika o opijatima.

Od ukupnog broja liječenih osoba zbog zlouporabe neopijata njih 698 (42,0%) je ranije bilo kažnjavano, najviše prekršajno (25,4%), te im je bila izricana mjera obaveznog liječenja (11,3%).

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problem									UKUPNO
	Nema	Zapoceta istraga	Sudski proces u tijeku	Očekuje izvršenje kazne	Pod uvjetnom kaznom	Nalazi se u pritvoru	Nalazi se u zatvoru	Mjera obaveznog liječenja	Nepoznato	
Nije ih imao	2.159	61	172	44	89	2	21	474	272	3.294
Kažnjavan prekršajno	434	20	61	14	55		14	111	84	793
Kažnjavan uvjetnom kaznom	571	15	70	32	84	1	22	57	103	955
Kažnjavan zatvorskom kaznom	491	25	82	68	94	1	40	68	94	963
Bio u zatvoru više puta	216	5	57	33	36	2	14	20	35	418
Imao ih je	132	9	35	8	16		6	26	40	272
Bio u pritvoru	55	2	16	12	7		5	10	12	119
Mjera obaveznog liječenja	91	8	22	3	10	1	2	57	12	206
Nepoznato	117		16	2	5	1	4	13	328	486
UKUPNO	4.266	145	531	216	396	8	128	836	980	7.506

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od ukupnog broja liječenih u 2008. godini 2.159 osoba (28,8%) nije nikada imalo problema sa sudom, znači 71,2% ovisničke populacije je barem jednom u tijeku života imalo sudskih problema. Situacija je slična posljednjih nekoliko godina.

SMRTI POVEZANE SA ZLOUPORABOM PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ U RAZDOBLJU OD 2000.-2008. GODINE

Smrtnost povezana sa zlouporabom droga jedan je od epidemioloških indikatora koji se prati pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. Koristi se za procjene prevalencije i zdravstvenih posljedica korištenja droga. U usporedbi sa općom populacijom iste dobi i spola, osobe ovisne o drogama imaju povećani rizik od smrti. Pri tome se misli na smrti koje su posljedica predoziranja kao i smrti od bolesti koje se razvijaju uslijed dugogodišnjeg korištenja droga ili rizičnog ovisničkog ponašanja.

Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama, registriraju se na temelju Statističkog izvješćaja o smrti (DEM-2) koji sadrži potvrdu o smrti na temelju koje se određuje osnovni uzrok smrti.

Zahvaljujući suradnji Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, Odjela za medicinsku demografiju i Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje pri županijskim zavodima za javno zdravstvo evidentiraju se sve smrti za koje se sumnja da su povezane sa zlouporabom droga.

Tablica 37. BROJ UMRILIH PREMA ŽUPANIJI I GODINI SMRTI

Županija	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.*	Umrli ukupno po županijama
Zagrebačka	1	1	3	2	4	8	5	3	7	34
Krapinsko-zagorska			1							1
Sisačko-moslavačka		1	1			1		1		4
Karlovačka					2		1	2		5
Varaždinska	3		2	3	4	5	3	3	1	24
Bjelovarsko-bilogorska županija										0
Koprivničko-križevačka	1		1		1			1		4
Primorsko-goranska	5	11	9	11	16	20	8	19	4	103
Ličko-senjska							1	1		2
Virovitičko-podravska	1			1	2			2	2	8
Požeško-slavonska			1				1		1	3
Brodsko-posavska	1			1		2	2	2	4	12
Zadarska	14	9	10	8	14	8	8	12	12	95
Osječko-baranjska	1	2	1	4	2		2	13	5	30
Šibensko-kninska	3	1	1	9	9	4	5	8	6	46
Vukovarsko-srijemska	1	1	1	5	3		3	4	1	19
Splitsko-dalmatinska	15	15	19	16	22	19	18	31	26	181
Istarska	7	10	8	9	8	8	10	17	4	81
Dubrovačko-neretvanska	3	2	3	3	4	4	3	9	3	34
Međimurska	2	1		1	2	3	2	1		12
Grad Zagreb	19	35	33	36	29	43	43	35	38	311
Štrana zemlja								1	2	3
Ukupno umrli po godinama	77	89	94	109	122	125	115	165	116*	1.012

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

* Preliminarni podatci

Analizom podataka umrlih osoba u razdoblju od 2000. do 2008. godine zabilježen je porast broja umrlih od 77 umrlih osoba u 2000. godini do 165 osoba u 2007. godini. U 2008. godini do

sada je evidentirana smrt 116 osoba povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga. Porast broja umrlih osoba možemo objasniti sve većom prisutnošću droge u općoj populaciji, kvalitetnijom suradnjom prilikom utvrđivanja uzroka smrti, te češćim provođenjem toksikoloških analiza.

Analizom umrlih prema županijama u promatranom razdoblju razvidno je da je u Gradu Zagrebu evidentirano najviše umrlih njih 311, zatim slijede Splitsko-dalmatinska županija (181), Primorsko-goranska (103), Zadarska (95), te Istarska županija sa 81 umrlom osobom. U promatranom razdoblju u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji nije zabilježen nijedan slučaj smrti povezan sa zlouporabom psihoaktivnih droga. Jedna umrla osoba u promatranom razdoblju evidentirana je u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Tablica 38. BROJ UMRILIH OSOBA PREMA ŽUPANIJI I EVIDENCIJI U REGISTRU LIJEČENIH OSOBA

Županija	Broj umrlih osoba	Evidentiran u registru liječenih ovisnika	
		Broj	%
Zagrebačka	34	29	85,3
Krapinsko-zagorska	1		
Sisačko-moslavačka	4	2	
Karlovačka	5	5	
Varaždinska	24	20	
Koprivničko-križevačka	4	4	
Primorsko-goranska	103	84	81,6
Ličko-senjska	2	1	
Virovitičko-podravska	8	4	
Požeško-slavonska	3	3	
Brodsko-posavska	12	9	
Zadarska	95	72	75,8
Osječko-baranjska	30	20	
Šibensko-kninska	46	41	
Vukovarsko-srijemska	19	14	
Splitsko-dalmatinska	181	118	65,2
Istarska	81	64	79,0
Dubrovačko-neretvanska	34	13	38,2
Međimurska	12	9	
Grad Zagreb	311	241	77,5
Strana država	3	1	
Ukupno	1.012	754	74,5

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o statusu liječenja umrlih osoba razvidno je da je 74,5% umrlih bilo već registrirano i liječeno u zdravstvenom sustavu, a za 25,5% umrlih je ovisnost o psihoaktivnim drogama evidentirana uzrokom smrti na potvrdi o smrti. Najviše umrlih koji nisu bili liječeni u sustavu zdravstva bilo je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Od ukupno 34 umrle osobe 21 njih nije bilo liječeno što iznosi 61,8%. Slijede Splitsko-dalmatinska županija sa 34,8% neliječenih i Zadarska županija u kojoj 24,2% umrlih nije bilo liječeno.

Tablica 39. UMRLE OSOBE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U RAZDOBLJU 2000.-2008. GODINE PREMA ŽUPANIJAMA I SPOLU

Županija	Spol		Ukupno	Omjer M:Ž
	Muški	Žene		
Zagrebačka	31	3	34	10,3:1
Krapinsko-zagorska	1		1	
Sisačko-moslavačka	4		4	
Karlovačka	5		5	
Varaždinska	19	5	24	3,8:1
Koprivničko-križevačka	4		4	
Primorsko-goranska	88	15	103	5,8:1
Ličko-senjska	2		2	
Virovitičko-podravska	7	1	8	
Požeško-slavonska	2	1	3	
Brodsko-posavska	11	1	12	
Zadarska	89	6	95	14,8:1
Osječko-baranjska	30		30	
Sibensko-kninska	44	2	46	22:1
Vukovarsko-srijemska	17	2	19	8,5:1
Splitsko-dalmatinska	167	14	181	11,9:1
Istarska	75	6	81	12,5:1
Dubrovačko-neretvanska	30	4	34	7,5:1
Međimurska	10	2	12	5:2
Grad Zagreb	284	27	311	10,5:1
strana država	3		3	
Ukupno	923	89	1.012	10,4:1

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U promatranom desetogodišnjem razdoblju muškarci su bili zastupljeniji u zlouporabi psihoaktivnih droga u odnosu na žene. Prema podatcima o liječenju omjer muškaraca i žena u promatranom razdoblju je stabilan i iznosi 4,8:1, dok omjer umrlih muškaraca i žena u istom razdoblju iznosi 10,4:1.

Tablica 40. BROJ UMRLIH OSOBA PREMA UZROKU SMRTI U RAZDOBLJU OD 2000.-2008. GODINE

Uzrok smrti	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		2005.		2006.		2007.		2008.	
	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%
Predoziranje opijatima	43	55,8	31	34,8	41	43,6	45	41,3	44	36,1	49	39,2	16	13,9	37	22,4	24	20,7
Predoziranje heroinom	13	16,9	29	32,6	10	10,6	11	10,1	25	20,5	21	16,8	33	28,7	42	25,5	36	31,0
Predoziranje metadonom	1	1,3	4	4,5	4	4,3	1	0,9	12	9,8	18	14,4	19	16,5	21	12,7	20	17,2
Predoziranje kokainom		0,0	1	1,1	1	1,1	1	0,9	2	1,6		0		0,0	1	0,6	3	2,6
Intoksikacija više droga i lijekova (metadon)		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0		0,0	4	2,4		0,0
Intoksikacija lijekovima	1	1,3		0,0	2	2,1	2	1,8	2	1,6	1	0,8	1	0,9	2	1,2	6	5,2
Predoziranje halucinogenima		0,0	1	1,1		0,0		0,0	1	0,8		0		0,0		0,0	1	0,9
Predoziranje sedativima		0,0		0,0	1	1,1		0,0		0,0		0	3	2,6	1	0,6		0,0
Nesreće	3	3,9	4	4,5	5	5,3	7	6,4	9	7,4	9	7,2	6	5,2	12	7,3	8	6,9
Samoubojstvo	1	1,3	5	5,6	6	6,4	10	9,2	4	3,3	4	3,2	3	2,6	5	3,0	2	1,7
Ubojstvo		0,0		0,0		0,0	3	2,8		0,0		0		0,0	2	1,2		0,0
Otrovanje alkoholom		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0		0,0	1	0,6		0,0
Ostale bolesti	9	11,7	14	15,7	18	19,1	17	15,6	17	13,9	17	13,6	23	20,0	35	21,2	11	9,5
Nepoznato	6	7,8		0,0	6	6,4	12	11,0	6	4,9	6	4,8	11	9,6	2	1,2	5	4,3
Ukupno	77	100	89	100	94	100	109	100	122	100	125	100	115	100	165	100	116	100

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka uzroka smrti razvidno je da 659 (65,1%) smrti od ukupno 1.012 ima za uzrok predoziranje. Udio smrti predoziranjem od ukupnog broja umrlih u promatranoj godini se kretao od 74,0% predoziranih osoba u 2000. godini do 53,2% predoziranih osoba u 2003. godini. U 2008. godini je prema nepotpunim podatcima 71,5% smrti povezano sa predoziranjem.

Razvoj i unaprjeđenje sustava nadopune podataka toksikološkim analizama i obdukcijama umrlih osoba, te kvalitetniji suradnji Odjela za medicinsku demografiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i Ministarstva unutarnjih poslova RH (Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“) poboljšano je prikupljanje i kvaliteta podataka o umrlim osobama. Toksikološkim analizama je za 31,9% umrlih utvrđeno sredstvo, a za 29,5% njih nije utvrđeno koje sredstvo je bio osnovni uzrok smrti.

U promatranom razdoblju je uočen porast broja predoziranja Heptanonom. Dok je 2000. godini zabilježen samo jedan slučaj, kroz promatrane godine broj smrti je postupno rastao te je u 2008. godini zabilježeno 20 smrti predoziranja Heptanonom (17,2% u 2008. godini prema nepotpunim podatcima). Ukupno je u promatranim godinama zabilježeno 100 slučajeva predoziranja Heptanonom, te 4 slučaja predoziranja lijekovima gdje je uz ostale lijekove

toksikološkom analizom utvrđena i prisutnost Heptanona. Osim opijatima zabilježeno je i 9 slučajeva predoziranja kokainom, koji je sve prisutnija i dostupnija droga u Hrvatskoj.

Osim predoziranja evidentirani su i drugi uzroci smrti: ostale bolesti (15,9%) koje su posljedica dugogodišnjeg uzimanja psihoaktivnih droga kao što su kronični virusni hepatitis C, zatim kardiomiopatija, sepsa, insuficijencija srca, pneumonija, astma te bolesti jetre (fibroze i ciroze), za tim slijede nesreće (6,2%) i samoubojstva (4,0%).

Tablica 41. Broj UMRILIH OSOBA PREMA VANJSKOM UZROKU SMRTI (NAMJERA)

Vanjski uzrok smrti (namjera)	Uzrok smrti				Ukupno
	pred. opijatima	pred. heroinom	pred. Heptanomom	pred. kokainom	
Slučajno	319	207	94	9	629
Namjerno	7	9	5		21
Nakana nepoznata	4	4	1		9
Ukupno	330	220	100	9	659

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizi podataka o uzroku smrti pridružili smo i podatke o vanjskom uzroku smrti, odnosno namjeri umrle osobe. Preveliku količinu sredstva je namjerno uzela 21 umrla osoba, te stoga možemo govoriti o 3,2% namjernih predoziranja u promatranom razdoblju, dok je u ostalim slučajevima nakana bila nepoznata ili je do predoziranja došlo slučajno.

Tablica 42. PROSJEČNE DOBI UMRILIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Godina smrti	Prosječna dob u trenutku smrti - ukupno	Prosječna dob predoziranih osoba u trenutku smrti
2000.	29,5	27,8
2001.	30,1	28,4
2002.	30,3	29,0
2003.	30,5	28,6
2004.	31,3	29,5
2005.	32,2	31,7
2006.	33,4	30,2
2007.	32,9	31,8
2008.	33,4	32,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podaci o prosječnoj dobi umrlih u promatranom razdoblju nam pokazuju da je ovisnička populacija u Hrvatskoj sve starija. Tako je u 200. godini prosječna dob u trenutku smrti bila 29,5 godina, dok su osobe koje su umrle zbog predoziranja bile mlađe te je njihova prosječna dob u trenutku smrti bila 27,8 godina. Podatci za 2008. godini, iako nepotpuni, nam pokazuju da su ovisnici o psihoaktivnim drogama u trenutku smrti gotovo četiri godine stariji (3,9) u odnosu na 2000. godinu, dok su osobe koje su umrle zbog predoziranja starije od četiri godine (4,2).

Tablica 43. BROJ GODINA LIJEČENJA UMRLIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Broj godina liječenja	Uzrok smrti												Ukupno	
	Predoziranje opijatima	Predoziranje heroinom	Predoziranje Heptanonom	Intoksikacija više droga i lijekova Heptanon	Predoziranje kokainom	Predoziranje sedativima	Intoksikacija lijekovima	Ostale bolesti	Ubojstvo	Samoubojstvo	Nesreće	Otrovanje alkoholom		Nepoznato
1-5	137	65	37	0	2	2	8	50	3	22	36	0	27	389
%	35,2	16,7	9,5	0,0	0,5	0,5	2,1	12,9	0,8	5,7	9,3	0,0	6,9	100,0
6-10	53	38	30	1	0	2	3	40	1	10	20	0	18	216
%	24,5	17,6	13,9	0,5	0,0	0,9	1,4	18,5	0,5	4,6	9,3	0,0	8,3	100,0
11-15	28	9	8	0	1	1	1	31	1	1	3	0	2	86
%	32,6	10,5	9,3	0,0	1,2	1,2	1,2	36,0	1,2	1,2	3,5	0,0	2,3	100,0
16-20	8	0	2	0	0	0	0	13	0	3	1	0	1	28
%	28,6	0,0	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	46,4	0,0	10,7	3,6	0,0	3,6	100,0
21-30	3	3	4	0	0	0	0	19	0	0	1	1	4	35
%	8,57	8,57	11,43	0,00	0,00	0,00	0,00	54,3	0,00	0,00	2,86	2,86	11,43	100,0
Ukupno	229	115	81	1	3	5	12	153	5	36	61	1	52	754
%	30,4	15,3	10,7	0,1	0,4	0,7	1,6	20,3	0,7	4,8	8,1	0,1	6,9	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Liječenje umrlih osoba o psihoaktivnim drogama u promatranom razdoblju trajalo je od godine dana do 30 godina. U prosjeku su osobe bile liječene 6 godina. Dužina trajanja liječenja promatrana u odnosu na uzrok smrti pokazuje nam da je u prvih pet godina liječenja umrlo 389 osoba od toga njih 61,4% je umrlo zbog predoziranja opijatnim drogama (opijati, heroin i heptanon). Slijede smrti od bolesti povezanih sa ovisnošću (50 umrlih osoba-12,9%) te samoubojstva (22 slučaja-5,7%).

U razdoblju od šeste do desete godine liječenja umrlo je 216 osoba ili 28,6% od ukupnog broja umrlih liječenih. U tom razdoblju 122 osobe (56,5%) su umrle zbog predoziranja, a ostale bolesti su kod 40 osoba (18,5%) bile uzrok smrti. Podaci o dužini trajanja liječenja i uzroku smrti u promatranom razdoblju pokazuju da broj smrti zbog predoziranja pada sa dužinom trajanja liječenja.

Ovisnici koji konzumiraju psihoaktivne droge godinama, obolijevaju i umiru od bolesti povezanih sa ovisnošću. Umrle osobe koje su bile liječene više od 20 godina kao osnovni uzrok smrti su imale bolesti povezane sa ovisnošću 54,3%.

Tablica 44. DIJAGNOZE UMRLIH OSOBA OD OSTALIH BOLESTI PREMA MKB-10

Ostale bolesti umrlih	MKB-10	Broj	%
Virusni hepatitis	B15-B19	22	14,4
Nespecificirana bolest uzrokovana HIV-om	B24	1	0,7
Zloćudne novotvorine	C00-C97	16	10,5
Bolesti krvi i krvotvornog sustava	D70-D77	1	0,7
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	F10-F19	9	5,9
Bolesti živčanog sustava	G00-G99	4	2,6
Bolesti cirkulacijskog sustava	I00-I99	39	25,5
Bolesti dišnog sustava	J00-J99	24	15,7
Bolesti probavnog sustava	K00-K99	23	15,0
Bolesti genitourinarnog sustava	N00-N99	2	1,3
Ostalo		12	7,8
Ukupno		153	100,0

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima u promatranom razdoblju najviše osoba je umrlo od bolesti cirkulacijskog sustava (25,5%), slijede bolesti dišnog sustava (15,7%), bolesti probavnog sustava (15,0%) te virusnog hepatitisa (14,4%). Klasifikacijom smrti prema bolesti najviše osoba je umrlo zbog kroničnog virusnog hepatitisa C (22 osobe), zatim slijede osobe umrle od fibroze i ciroze jetre (16) te Pneumonije (16).

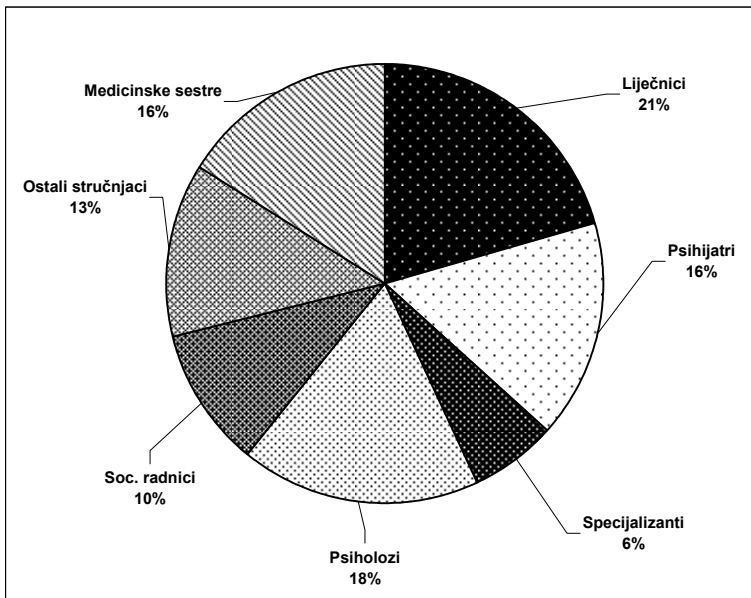
PRIKAZ RADA SLUŽBI ZA PREVENCIJU OVISNOSTI I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE

Sustav izvanbolničkog liječenja ovisnika u Hrvatskoj je organiziran u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo. Na taj način je ostvarena mreža koja dobro pokriva područje cijele Hrvatske, pružajući ovisnicima, konzumentima i eksperimentatorima sa psihoaktivnim drogama dostupne i kvalitetne usluge.

Analizirani podatci pokazuju opseg posla obavljenog u Službama za prevenciju ovisnosti. Broj i vrsta pojedinih usluga i tretmana koji se pružaju ovisnicima, povremenim konzumentima, eksperimentatorima i njihovim obiteljima ovisi i o sastavu timova, odnosno zastupljenosti pojedine vrste stručnjaka u timu.

U Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri Zavodima za javno zdravstvo je ukupno zaposleno 156 osoba, od toga 90 u stalnom radnom odnosu, 15 osoba zaposleno na određeno radno vrijeme i 51 na ugovor o djelu. U Službama su zaposlena 32 liječnika (od toga 21 u stalnom radnom odnosu) i 25 psihijatarata (8 u stalnom radnom odnosu). Trenutno je 10 liječnika na specijalizaciji (psihijatrija, javno zdravstvo, epidemiologija i školska medicina) Od ostalih stručnjaka najzastupljeniji su psiholozi (28 ukupno), nakon toga slijede socijalni radnici (16 ukupno), te ostali stručnjaci (20). U Službama je zaposleno i 25 medicinskih sestara.

Slika 4. ZAPOSLANI DJELATNICI U SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

Izješćavanje o radu i pruženim uslugama u Službama odvija se putem usuglašenog izješćajnog obrasca usklađenog s obvezama prema Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje.

U protekloj godini u Hrvatskoj je u svim Službama za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje bilo 78.941 dolazaka (72.010 dolazaka u 2007., a 66716 dolazaka u 2006.), što prosječno iznosi 6.578 dolazaka mjesečno (2007.-6.000; 2006.-5.559). Najviše dolazaka zabilježeno je u Primorsko-goranskoj županiji (1.383 dolaska prosječno mjesečno), Gradu

Zagrebu (1.337), Splitsko-dalmatinskoj županiji (680), Istarskoj županiji (499), te Zadarskoj županiji (428).

Broj dolazaka po osobi u Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti se kretao od jednog do sedam dolazaka mjesečno. Izuzetak je Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Ličko-senjske županije gdje se dio dolazaka odnosi na osobe liječene zbog problema s alkoholom.

Tablica 45. BROJ LIJEČENIH OSOBA, BROJ DOLAZAKA UKUPNO, BROJ DOLAZAKA PO OSOBI PREMA SLUŽBAMA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČNJE OVISNOSTI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Liječene osobe Broj	Ukupno dolazaka	Prosječno dolazaka u 2008. godini po osobi
Grad Zagreb	1.383	16.048	12
Zagrebačka županija	63	1922	31
Krapinsko-zagorska županija	18	1539	86
Sisačko-moslavačka županija	99	2737	28
Karlovačka županija	73	710	10
Varaždinska županija	250	3.606	14
Koprivničko-križevačka županija	42	668	16
Bjelovarsko-bilogorska županija	16	274	17
Primorsko-goranska županija	582	16.594	29
Ličko-senjska županija	7	1.364	195
Virovitičko-podravska županija	13	1.092	84
Požeško-slavonska županija	45	643	14
Brodsko-posavska županija	161	1.642	10
Zadarska županija	624	5.141	8
Osječko-baranjska županija	287	2.897	10
Šibensko-kninska županija	212	1.899	9
Vukovarsko-srijemska županija	75	1.341	18
Splitsko-dalmatinska županija	820	8.159	10
Istarska županija	582	5.992	10
Dubrovačko-neretvanska županija	298	3.222	11
Međimurska županija	109	1.451	13
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČNJE	5.795	78.941	635

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o broju liječenih osoba, u Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika u 2008. godini je liječeno 5.759 osoba (480 osoba prosječno mjesečno). Najviše osoba je liječeno u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje Grada Zagreba 1.383 osobe, slijedi Splitsko-dalmatinska županija (820), Zadarska županija (624), te Istarska i Primorsko-goranska županija sa 582 liječene osobe.

U 2008. godini Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje proširio je financiranje usluga rada Službi, a isti se počeo primjenjivati i kontinuirano izvještavati u 2009. godini.

Prema vrstama usluga za koje je usuglašeno redovito izvještavanje, dobiveni su sljedeći podatci:

U Hrvatskoj je ukupno učinjeno 4.168 intervjuja ili 347 prosječno mjesečno. Najviše ih je registrirano u Splitsko-dalmatinskoj županiji (921), nakon toga slijedi Zadarska županija (522), Grad Zagreb (435), Primorsko-goranskoj (306), te Istarska županija sa 265 obavljena intervjuja.

U protekloj godini u Hrvatskoj je u svim Službama ukupno obavljeno 28.227 pregleda, što prosječno mjesečno iznosi 2.352 pregleda (u 2007. godini 2.131 pregled, u 2006. je bilo 1.857, a u 2005. godini 1.827 pregleda). Od ukupnog broja pregleda najviše je obavljeno orijentacijskih pregleda njih 14.041 (1.170 pregleda prosječno mjesečno), zatim djelomičnih (10.605) i proširenih (2.884), a najmanje kompletnih pregleda (697). Analizirajući te podatke prema Službama najviše pregleda obavljeno je u Gradu Zagrebu (8.805), Splitsko-dalmatinskoj županiji (3.854), Primorsko-goranskoj županiji (3.396), Istarskoj županiji (2.487), te Osječko-baranjskoj županiji (2.118).

Savjetovani rad predstavlja osnovu rada u Službama, te je u podjednakoj mjeri usmjeren prema osobama koje već imaju problema sa zlouporabom droge, kao i mladima i roditeljima zainteresiranim za sve probleme vezane uz drogu. Savjetovanja se obavljaju u Službama za prevenciju ovisnosti i putem telefona.

U 2008. godini obavljena su 27.094 individualna savjetovanišna tretmana. Savjetovanja putem telefona obavljeno je ukupno 20.343 što iznosi 1.695 savjeta prosječno mjesečno, nakon toga slijede kratki savjeti do pet minuta (18.329), te 5.757 obiteljsko savjetovanišna tretmana. U županijskoj podjeli najviše savjetovanja ukupno je obavljeno u Splitsko-dalmatinskoj županiji (9.185), Gradu Zagrebu (8.191), Primorsko-goranskoj županiji (5.286), te Zadarskoj županiji (4.561).

Tablica 46. BROJ INDIVIDUALNIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA, OBITELJSKIH SAVJETOVALIŠNIH TRETMANA I MODIFIKACIJA PONAŠANJA PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Individualni savjetovanišni tretman	Rad na modifikaciji ponašanja	Obiteljsko savjetovanišni tretman
Grad Zagreb	3.152	10.275	212
Zagrebačka	911	1.357	246
Krapinsko-zagorska	927	821	334
Sisačko-moslavačka	597	610	369
Karlovačka	198	110	63
Varaždinska	649	520	118
Koprivničko-križevačka	494	478	177
Bjelovarsko-bilogorska	260	250	18
Primorsko-goranska	4.706	187	555
Ličko-senjska	526	498	91
Virovitičko-podravska	499	447	109
Požeško-slavonska	822	803	82
Brodsko-posavska	977	630	280
Zadarska	2.051	2.754	610
Osječko-baranjska	2.206	3.494	317
Šibensko-kninska	315	291	427
Vukovarsko-srijemska	389	229	163
Splitsko-dalmatinska	2.607	410	595
Istarska	2.931	4.550	495
Dubrovačko-neretvanska	1367	737	204
Međimurska	510	177	282
Ukupno	27.094	29.628	5.757

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Savjetovanišni rad u Službama za prevenciju ovisnosti je podijeljen u tri razine. Individualni savjetovanišni tretman je usmjeren na podizanje nivoa znanja konzumenta, ovisnika ili člana obitelji, te motiviranja za daljnji tretman. Rad na modifikaciji ponašanja ima za cilj promjenu ponašanja s usvajanjem zdravih obrazaca ponašanja, razvijanje samopoštovanja, rad na promjeni stavova, razvijanje sposobnosti kvalitetnije komunikacije, usvajanje konstruktivnog načina rješavanja sadašnjih i budućih problema. U 2008. godini rad na modifikaciji ponašanja proveden je 29.628 puta. Najviše usluga rada na modifikaciji ponašanja pruženo je u gradu Zagrebu (10.275), Istarskoj županiji (4.550), Osječko-baranjskoj (3.494), te Zadarskoj županiji (2.754).

Tijekom obiteljskog savjetovanišnog tretmana članovi obitelji i konzument, ovisnik zajedno sudjeluju u terapiji s ciljem što kvalitetnijeg rješavanja problema ovisnosti. U 2008. godini obavljen je 5.757 obiteljsko savjetovanišni tretman. Najviše obiteljsko savjetovanišnih tretmana provedeno je u Zadarskoj županiji (610), slijede Splitsko-dalmatinska županija (595), Primorsko-goranska županija (555), te Istarska (495).

Ambulantna psihijatrijska obrada uključuje procjenu psihičkog stanja pacijenta, razgovor po metodi somatskog intervjua i po potrebi somatski pregled, postavljanje radne ili konačne dijagnoze, upućivanje na dodatne pretrage ili intervencije, kontrolu stanja bolesnika, propisivanje i nastavak već uvedene terapije.

U 2008. godini Službe za prevenciju ovisnosti koje u sastavu svog tima imaju liječnika specijalista psihijatra ukupno su učinile 17.284 psihijatrijskih obrada, što iznosi 1.440 psihoterapija prosječno mjesečno. Od toga najviše ambulatnih psihijatrijskih obrada je učinjeno u Gradu Zagrebu (8.805), Primorsko-goranskoj županiji (2.809) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (1.542).

U Gradu Zgrebu je također bilo i najviše psihoterapija njih 6.853, zatim slijedi Primorsko-goranska županija s 1.411, te Varaždinska županija sa 726 psihoterapija.

Tablica 47. PSIHIJATRIJSKE OBRADJE (PRVA I PONOJVNA) I PSIHOTERAPIJE PREMA ŽUPANIJAMA

Županija	Psihijatrijska obrada	Ponovna psihijatrijska obrada	Psihoterapija
Grad Zagreb	713	8.092	6.853
Zagrebačka			
Krapinsko-zagorska	29	118	70
Sisačko-moslavačka	19	26	99
Karlovačka	8	6	56
Varaždinska	84	445	726
Koprivničko-križevačka	14	72	17
Bjelovarsko-bilogorska			
Primorsko-goranska	220	2.589	1.411
Ličko-senjska	86	41	187
Virovitičko-podravska	46	115	110
Požeško-slavonska	60	161	154
Brodsko-posavska	25	243	196
Zadarska	318	847	548
Osječko-baranjska			
Šibensko-kninska	20	201	213
Vukovarsko-srijemska			
Splitsko-dalmatinska	626	916	195
Istarska	112	360	456
Dubrovačko-neretvanska			547
Međimurska	24	275	154
Ukupno	2.404	14.880	11.992

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zdravstveno socijalna intervencija je pomaganje u rješavanju socijalnih potreba ovisnika (npr. pomoć pri reguliranju zdravstvene zaštite, pomoć u nalaženju liječnika primarne zdravstvene zaštite). Taj rad uključuje koordinaciju Službe za prevenciju ovisnosti s drugim subjektima CZSS, primarnom zdravstvenom zaštitom, sudom školom ili radnom organizacijom.

Ukupno je u Hrvatskoj u 2008. godini izvršeno 6.945 intervencija, najviše u Zadarskoj županiji (1.932), slijedi Grad Zagreb 1.785, te Primorsko-goranska županija (999).

Liječenje osobe uključene u tretman u Službama za prevenciju ovisnosti uključuje i redovite kontrole urina (tzv. brzi testovi) na prisutnost droga i njihovih metabolita, te kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis. Ukupno je učinjeno 27.738 testova urina što prosječno mjesečno iznosi 2.312 testova (u 2007. godini 1.935 testiranja, u 2006. godini 1.639 testiranja mjesečno). Najviše testiranja je bilo u Gradu Zagrebu 5.327, zatim slijedi Splitsko-dalmatinska županija (3.650), Zadarska županija (2.274) i Osječko-baranjska županija (2.352). Testiranja kapilarne krvi su zastupljena u manjoj mjeri, tako su u 2008. godini učinjena 1.388 testiranja krvi, što prosječno mjesečno iznosi 116 testiranja. Najviše testiranja je obavljeno u Splitsko-dalmatinskoj županiji (411), slijedi Grad Zagreb (302) i Zadarska županija (319).

Tablica 48. TESTIRANJA URINA I SLINE NA PRISUTNOST DROGA I NJIHOVIH METABOLITA, TESTIRANJA KAPILARNE KRV I TESTIRANJA SLINE NA ALKOHOL PREMA ŽUPANIJAMA

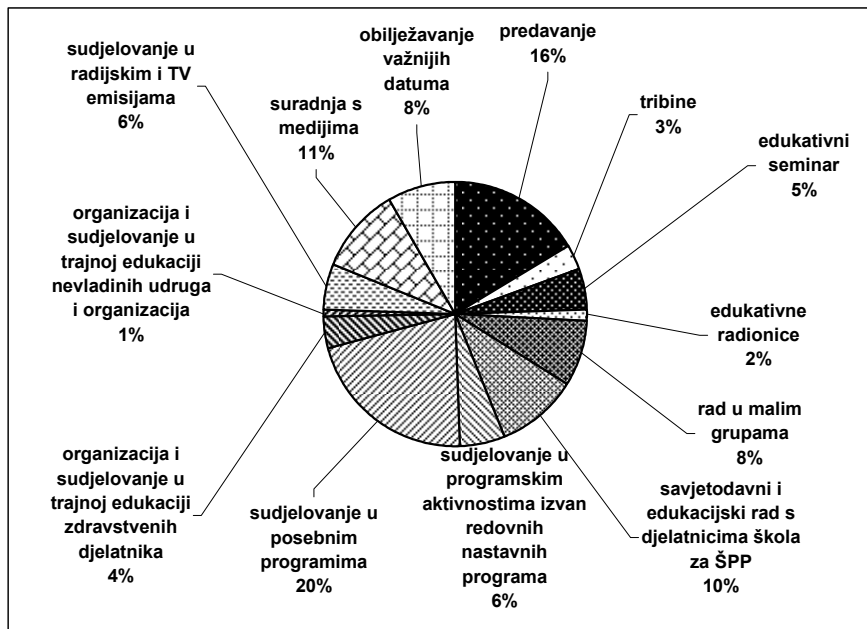
Županija	Testiranje urina na prisutnost droga i njihovih metabolita	Testiranje sline na prisutnost droga i njihovih metabolita	Testiranje iz kapilarne krvi na HIV, HCV, HBV i sifilis
Grad Zagreb	5.327	0	402
Zagrebačka	676	0	0
Krapinsko-zagorska	945	65	0
Sisačko-moslavačka	85	0	0
Karlovačka	590	0	10
Varaždinska	2.065	0	60
Koprivničko-križevačka	422	0	0
Bjelovarsko-bilogorska	193	16	0
Primorsko-goranska	1.750	51	0
Ličko-senjska	58	0	0
Virovitičko-podravska	232	1	0
Požeško-slavonska	673	11	6
Brodsko-posavska	1253	4	17
Zadarska	2.274	308	319
Osječko-baranjska	2.352	9	18
Šibensko-kninska	615	0	0
Vukovarsko-srijemska	778	29	27
Splitsko-dalmatinska	3.650	0	411
Istarska	1.830	0	102
Dubrovačko-neretvanska	1.807	0	16
Međimurska	163	0	0
Ukupno	27.738	494	1.388

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Vrlo bitno područje rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti su preventivne i edukativne aktivnosti. Edukacija u Službama je usmjerena na trajnu edukaciju i usavršavanje djelatnika Službi i educiranje drugih. Tako je u 2008. godini u Službama održano ukupno 668

predavanja i 126 tribina. Savjetodavni i edukacijski rad sa djelatnicima škola za Školski preventivni program (406) organizacija edukativnih radionica za djelatnike škole, liječnike, druge profesionalce (68), sudjelovanje u posebnim programima (881), te organizacija i sudjelovanje u trajnoj edukaciji zdravstvenih djelatnika (151).

Slika 5. EDUKATIVNI RAD U 2008. GODINI U SVIM SLUŽBAMA U HRVATSKOJ

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI

Tijekom 2008. godine na liječenju zbog uzimanja psihoaktivnih droga boravila je 2.281 osoba nastanjena u gradu Zagrebu, što čini 30,4% od ukupno 7.506 liječenih osoba u Republici Hrvatskoj.

Tablica 49. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

GRAD ZAGREB	Liječene osobe				Novootkriveni (prvi puta registrirani)			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati F11	Stopa na 100.000 (opijati)	Svi tipovi ovisnosti F11.-F19.-	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatski tip (F11.-)	Udio (F11.-) od novo-otkriven.
	2.281	424,8	1.626	302,8	532	23,3	182	34,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grad Zagreb se nalazi među županijama s višom stopom liječenih osoba na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine od hrvatskog prosjeka. U Republici Hrvatskoj stopa je 251,4/100.000 odraslih osoba, a za Grad Zagreb 424,8/100.000. Grad Zagreb zauzima treće mjesto u Hrvatskoj nakon Zadarske (567,1) i Istarske županije (531,1). Ako analiziramo stope osoba liječenih zbog uzimanja opijata onda je Grad Zagreb na petom mjestu sa stopom 302,8.

Tablica 50. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2008. GODINI

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje	Liječene osobe Broj	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.196	54,2
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	10	0,5
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	2	0,1
Koprivničko-križevačka - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Primorsko-goranska - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Ličko-senjska - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Požeško-slavonska - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	2	0,1
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	1	0,0
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	20	0,9
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0
Sibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	1	0,0
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	6	0,3
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	10	0,5
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	3	0,1
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	9	0,4
KB „Sestre milosrdnice“ - poliklinika	941	42,7
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	2.206	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Izvanbolničko liječenje Zagrepčana ovisnih o psihoaktivnim drogama odvija se predominantno u ustanovama Grada Zagreba i to u Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo „Dr. A. Štampar“ 54,2% osoba, te u poliklinici Kliničke bolnice „Sestre milosrdnice“ 42,7%.

Službe ostalih županija primale su pacijente sa područja grada Zagreba u vrlo malom broju (samo 3,1%).

Tablica 51. BROJ OSOBA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA U 2008. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		
		Broj	%	Broj b.o. dana po osobi
Psihijatrijska bolnica Vrapče	167	237	40,4	40,0
Psihijatrijska bolnica Sv.Ivan, Jankomir	84	130	22,1	47,3
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	143	157	26,7	16,2
KBC Zagreb (Rebro)	8	10	1,7	18,5
Opća bolnica Sveti Duh	8	8	1,4	2,1
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Kukuljevićeva	5	6	1,0	10,2
NPS bolnica "Dr. I. Barbot"Popovača	1	1	0,2	28,0
Klinički bolnički centar Rijeka	3	5	0,9	9,3
Psihijatrijska bolnica Rab	15	24	4,1	66,1
Psihijatrijska bolnica Lopača	1	1	0,2	64,0
Opća bolnica Virovitica	1	1	0,2	96,0
Opća bolnica Zadar	2	2	0,3	10,5
Psihijatrijska bolnica Ugljan	3	3	0,5	92,7
Ostale	2	2	0,3	12,0
UKUPNO STACIONARNE ZDR. USTANOVE	443	587	100,0	33,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

*Veći broj dana i bolničkih boravaka odnosi se na pacijente s višestrukim dijagnozama i psihijatrijskim bolestima

Osobe iz Grada Zagreba najviše dolazile na bolničko liječenje u zagrebačke ustanove 93,4%, a ostalih 6,6% je liječeno u različitim ustanovama u Hrvatskoj. Najveći broj je bio liječen u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče 167 osoba koje su bile na bolničkom liječenju 237 puta. U Kliničkoj bolnici „Sestre milosrdnice“ liječene su 143 osobe sa 157 stacionarna boravka. U Psihijatrijskoj bolnici Sv. Ivan, Jankomir liječeno je 84 osoba (130 stacionarnih liječenja).

Neke osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga su imale višestruke dijagnoze i psihijatrijske bolesti te su stoga duže boravile u psihijatrijskim bolnicama ili odjelima. Najduži bolnički boravak imao je jedan pacijent liječen u Općoj bolnici Virovitica - psihijatrijski odjel u trajanju od 96 dana jer se radilo o kombiniranoj ovisnosti o psihodepresorima i alkoholu i poremećaju ličnosti. Ipak se radi o izuzetku, jer je prosječan broj dana uvijek veći u Psihijatrijskim bolnicama: Psihijatrijska bolnica Ugljan s prosječnim brojem bolnoopskrbnih dana 92,7, Psihijatrijska bolnica Rab 66,1, te Psihijatrijska bolnica Lopača sa 64,0 BO dana.

Tablica 52. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI PREMA SPOLU I DOBI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU

D o b	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
≤14 god.	1	0,1	2	0,5	3	0,1
15-19 god.	170	9,2	36	8,4	206	9,0
20-24 god.	297	16,0	90	21,0	387	17,0
25-29 god.	532	28,7	119	27,7	651	28,5
30-34 god.	489	26,4	78	18,2	567	24,9
35-39 god.	192	10,4	41	9,6	233	10,2
40-44 god.	90	4,9	26	6,1	116	5,1
45-49 god.	53	2,9	21	4,9	74	3,2
50-54 god.	23	1,2	10	2,3	33	1,4
55-59 god.	4	0,2	3	0,7	7	0,3
≥60 god.	1	0,1	3	0,7	4	0,2
Ukupno	1.852	100,0	429	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema spolnoj strukturi liječenih Zagrepčana razvidno je da 81,2% liječenih čine muškarci, a 18,8% žene (omjer 4,3:1). U Hrvatskoj je bilo 83% muškaraca, a 17% žena (omjer 4,9:1). Prema dobnoj strukturi najviše liječenih je između 25 i 29 godina. Podatci za grad Zagreb ne odstupaju od podataka za Hrvatsku. Prosječna dob liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u gradu Zagrebu iznosi 30,1 godina (RH 30,0), te kao i u Hrvatskoj ukupno ovisnička populacija sve više stari.

Tablica 53. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA I NEOPIJATA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2008. GODINI, PO DOBI

Dob	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
≤14	0		3	0,5	3	0,1
15-19	14	0,9	192	29,3	206	9,0
20-24	178	10,9	209	31,9	387	17,0
25-29	531	32,7	120	18,3	651	28,5
30-34	509	31,3	58	8,9	567	24,9
35-39	210	12,9	23	3,5	233	10,2
40-44	94	5,8	22	3,4	116	5,1
45-49	62	3,8	12	1,8	74	3,2
≥50	28	1,7	16	2,5	44	1,9
Ukupno	1.626	100,0	655	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Opijate su najviše uzimali Zagrepčani u dobi 25-29 godina, njih 531 (32,7%). Slijede oni u dobi 30-34 godine (31,3%).

Iz podataka je razvidno da je 61,7% onih koji su uzimali neopijate u dobi do 24 godine od kojih su tri osobe mlađe od 15 godina. Najveći udio je onih u dobi 20-24 godine, njih 209 što čini 31,9%.

Tablica 54. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNE DROGE (MKB F11.0-F19.9)

Vrsta psihoaktivne droge	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
Opijati F11	1.299	70,1	327	76,2	1.626	71,3
Kanabinoidi F12	345	18,6	33	7,7	378	16,6
Sedativi i hipnotici F13	26	1,4	25	5,8	51	2,2
Kokain F14	67	3,6	19	4,4	86	3,8
Simulativna sredstva F15	75	4,0	11	2,6	86	3,8
Halucinogeni F16	2	0,1	0	0,0	2	0,1
Hlapljiva otapala F18	1	0,1	0	0,0	1	0,0
Više droga i ostale F19	37	2,0	14	3,3	51	2,2
Ukupno	1.852	100,0	429	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o vrsti psihoaktivne droge vidljivo je da je 71,3% Zagrepčana zatražilo liječenje zbog ovisnosti o opijatima (za Hrvatsku taj udio iznosi 77,9%), 16,6% njih je došlo na liječenje zbog zlouporabe kanabinoida, te 3,8% zbog korištenja stimulativnih sredstava i 3,8% zbog kokaina. Uspoređujući te udjele sa onima za Hrvatsku razvidno je da je u Gradu Zagrebu veći udio kokaina, kanabinoida i psihostimulatora. Od ukupnog broja od 150 korisnika kokaina u Hrvatskoj više od polovice (86 odnosno 57,4%) su zagrebački pacijenti. U Hrvatskoj je udio za kanabinoide 13,1%, a 3% za stimulativna sredstva.

Tablica 55. OSOBE S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU LIJEČENE U RAZDOBLJU OD 2005. DO 2008. GODINE, PREMA GLAVNOM SREDSTVU

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba							
	2005.		2006.		2007.		2008.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	1.340	73,0	1.707	72,2	1.694	71,0	1.626	71,3
Kanabinoidi	390	21,3	386	16,3	409	17,2	378	16,6
Sedativi	32	1,7	49	2,1	46	1,9	51	2,2
Kokain	30	1,6	59	2,5	69	2,9	86	3,8
Stimulativna sredstva	14	0,8	124	5,2	114	4,8	86	3,8
Halucinogeni	0		2	0,1	0	0	2	0,1
Hlapljiva otapala	3	0,2	3	0,1	5	0,2	1	0,0
Više i ostalo	26	1,4	35	1,5	38	1,6	51	2,2
Ukupno	1.835	100,0	2.365	100,0	2.385	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U promatranom razdoblju u Gradu Zagrebu smanjuje se udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, dok u Hrvatskoj bilježimo povećanje toga broja. Kao i u Hrvatskoj zabilježen je porast broja liječenih osoba zbog zlouporabe kokaina. Od svih liječenih u 2008. godini s prebivalištem u Gradu Zagrebu 3,8% bilo je na liječenju zbog kokaina (u RH 2,0). U 2005. godini udio liječenih zbog kokaina u Gradu Zagrebu iznosio je 1,6%, u 2006. godini 2,5%, u 2007. godini 2,9%. Udio osoba koje su došle na tretman zbog konzumiranja kanabisa kreće se između 16 i 21%. Brabitoratni tip ovisnosti o sedativima i anksioliticima bez kombinacija s drugim psihoaktivnim drogama je zastupljen sa udjelom od 2,2%, t odgovara kretanjima kao i ranijih godina. Stimulativna sredstva su u porastu nakon 2005. godine (0,8%). U 2008. njihov udio kao

glavne droge je 3,8%, ali njihova prisutnost je zapravo još veća jer se javljaju često kao sporedno sredstvo. U skupini više i ostalo zabilježene su osobe koje su koristile različita sredstva u različitim kombinacijama.

Tablica 56. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI IZ GRADA ZAGREBA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	981	60,3	66	10,1	1.047	45,9
Liječnik PZZ	117	7,2	9	1,4	126	5,5
Sud/uvjetna kazna	141	8,7	283	43,2	424	18,6
Obitelj	61	3,8	58	8,9	119	5,2
Centar za socijalnu skrb	3	0,2	103	15,7	106	4,6
Prijatelji	58	3,6	5	0,8	63	2,8
Bolnica/druga med.uslanova	14	0,9	3	0,5	17	0,7
Drugi centar za liječenje	22	1,4	0	0,0	22	1,0
Drugo	36	2,2	15	2,3	51	2,2
Nepoznato	193	11,9	113	17,3	306	13,4
UKUPNO	1.626	100,0	655	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše ovisnika o opijatima iz Grada Zagreba na liječenje je došlo osobnom odlukom 60,3%, dok u Hrvatskoj taj udio iznosi 68,3%. Liječnik primarne zdravstvene zaštite uputio ih je u 7,2% slučajeva, a obitelj u 3,8%.

Oni koji su uzimali neopijate, a bili su na liječenju tijekom 2008. godine najčešće su upućeni od suda (43,2%) ili Centra za socijalnu skrb (15,7%), zatim osobnom odlukom (10,1%), potom slijedi dolazak na poticaj obitelji (8,9%). U Republici Hrvatskoj ti udjeli iznose 40,7% za upućene od suda i 12,6% od Centra za socijalnu skrb.

Tablica 57. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA NAČINU LIJEČENJA

Vrsta tretmana	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	9	1,2	0	0,0	9	0,7
Detoksikacija metadonom - spora	90	11,7	0	0,0	90	7,2
Održavanje na metadonu	160	20,7	0	0,0	160	12,7
Farmakoterapija buprenorfinom	328	42,5	0	0,0	328	26,1
Farmakoterapija Revia	11	1,4	0	0,0	11	0,9
Detoksikacija bez metadona	46	6,0	3	0,6	49	3,9
Upute - savjetovanje - podrška	52	6,7	420	86,8	472	37,6
Bez medikacije/psihosocijalna terapija	69	8,9	52	10,7	121	9,6
Upućen u drugi centar	6	0,8	6	1,2	12	1,0
Tretman nije započeo - Odluka nije donesena	1	0,1	3	0,6	4	0,3
Ukupno	772	100,0	484	100,0	1.256	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Osobe s prebivalištem u Zagrebu koje su liječene zbog uzimanja opijata, najviše su liječene održavanjem na buprenorfinu – Subutexu 42,5% (za razliku od Hrvatske gdje je farmakoterapija buprenorfinom manje zastupljena 32,6%). Na brzoj ili sporjoj detoksikaciji metadonom bilo je 12,9% Zagrepčana (Hrvatska 26,7%), a još 20,7% na održavanju na metadonu (U Hrvatskoj 19,7%). Ukupno je 77,5,0% zagrebačkih ovisnika o opijatima bilo tretirano farmakoterapijom. U Hrvatskoj je taj udio nešto viši (79,8%).

Preko 90% liječenih Zagrepčana koji nisu uzimali opijate, dolazili su na savjetovanja, upute i podršku a zatim na psihosocijalnu terapiju.

Tablica 58. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA NAČINU STANOVANJA

Stanovanje	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Živi sam	243	14,9	38	5,8	281	12,3
S primarnom obitelji	908	55,8	459	70,1	1.367	59,9
S prijateljima	7	0,4	3	0,5	10	0,4
S partnerom	158	9,7	19	2,9	177	7,8
S partnerom i djetetom	224	13,8	28	4,3	252	11,0
Sam sa djetetom	14	0,9	20	3,1	34	1,5
Drugo	55	3,4	13	2,0	68	3,0
Nepoznato	17	1,0	75	11,5	92	4,0
UKUPNO	1.626	100,0	655	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o stanovanju se razlikuju između onih koji uzimaju opijate i onih koji uzimaju neopijate. I jedni i drugi najviše žive s primarnom obitelji (55,8% opijati i 70,1% neopijati). Sa partnerom i djetetom živi 12,3% uzimatelja opijata i 2,5% uzimatelja neopijata. S partnerom živi 13,8% uzimatelja opijata a svega 4,3% uzimatelja neopijata. Čak 243 (14,9%) osoba koje uzimaju opijate žive same, prema 38 (5,8%) onih koji uzimaju neopijate.

Tablica 59. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	153	9,4	316	48,2	469	20,6
Član obitelji	778	47,8	183	27,9	961	42,1
Zdravstveni djelatnik	39	2,4	8	1,2	47	2,1
Netko od osoblja škole	11	0,7	7	1,1	18	0,8
Netko na radnom mjestu	8	0,5	1	0,2	9	0,4
Prijatelj, poznanik	180	11,1	16	2,4	196	8,6
Ostalo	378	23,3	40	6,1	418	18,3
Nepoznato	79	4,9	84	12,8	163	7,1
UKUPNO	1.626	100,0	655	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama osoba liječenih zbog zlouporabe opijata obitelj je bila prva koja je saznala za problem ovisnosti 47,8%, zatim slijede prijatelji i poznanici 11,1%. Kod osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata policija u 48,2% slučajeva prva otkriva zlouporabu, a obitelj u 27,9% slučajeva.

Tablica 60. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008 .GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJZA ZA PROBLEM OVISNOSTI

Roditeljsko saznanje	Glavno sredstvo																Ukupno	
	Opijati		Kokain		Stimulativna sredstva		Sedativi		Lako hlapljiva otapala		Kanabis		Više droga		Halucinogeni			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Br.	%	Broj	%	Broj	%
Unutar prve godine	215	13,2	10	11,6	19	22,1	6	11,8			99	26,2	4	7,8			353	15,5
Nakon 1. godine	230	14,1	9	10,5	17	19,8	3	5,9	1	100	78	20,6	3	5,9			341	14,9
Nakon 2 do 3 godine	425	26,1	24	27,9	23	26,7	1	2,0			88	23,3	5	9,8			566	24,8
Nakon 4 i više godina	370	22,8	18	20,9	16	18,6	9	17,6			55	14,6	1	2,0			469	20,6
Roditelji za to ne znaju	202	12,4	18	20,9	8	9,3	3	5,9			35	9,3		0,0			266	11,7
Drugo (roditelji umrli, ne zna za roditelje)	72	4,4		0,0	1	1,2	3	5,9			4	1,1	1	2,0			81	3,6
Nepoznato	112	6,9	7	8,1	2	2,3	26	51,0			19	5,0	37	72,5	2	100	205	9,0
Ukupno	1.626	100	86	100	86	100	51	100	1	100	378	100	51	100	2	100	2.281	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Roditelji uzimatelja opijata su za problem svoje djece saznali najčešće nakon 2 do 3 godine od početka uzimanja psihoaktivnih sredstava (26,1%), zatim njih 22,8% nakon 4 i više godina. Unutar prve godine ih je saznalo 13,2% a između prve i druge godine još 14,1%. Ukupno do treće godine 53,4% roditelja saznaje za uzimanje opijata svoje djece. Ipak ima 12,4% roditelja koji uopće ne znaju za problem svoje djece sa uzimanjem opijata.

Ukoliko su roditelji za ovisnost saznali unutar prve godine uzimanja, najčešće se radi o marihuani. Gotovo trećina roditelja je o uzimanju marihuane saznala unutar prve godine (26,2%), a unutar prve tri godine 70,1% roditelja.

Tablica 61. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	506	31,1	158	24,1	664	29,1
Znatiželja	315	19,4	206	31,5	521	22,8
Zabava	153	9,4	65	9,9	218	9,6
Želja za samopotvrđivanjem	77	4,7	35	5,3	112	4,9
Dosada	150	9,2	34	5,2	184	8,1
Psihološki problemi	139	8,5	30	4,6	169	7,4
Problemi u obitelji	113	6,9	21	3,2	134	5,9
Neznanje o štetnim posljedicama	11	0,7	6	0,9	17	0,7
Problemi u školi	7	0,4	3	0,5	10	0,4
Nepoznato	155	9,5	97	14,8	252	11,0
UKUPNO	1.626	100,0	655	100,0	2.281	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Glavni povod početka uzimanja nekog psihoaktivnog sredstva za osobe liječene zbog zlouporabe opijata je bio utjecaj vršnjaka i partnera 31,1%, te znatiželja 19,4%.

Osobe koje su uzimale ostala sredstva kao glavni povod početka uzimanja psihoaktivnog sredstva navode znatizelju (31,5%), a zatim utjecaj vršnjaka ili partnera (24,1%). Zbog psiholoških problema opijate su počeli uzimati u 8,5%, a neopijate u 4,6% slučajeva.

Tablica 62. NAČIN UZIMANJA PRIMARNOG SREDSTVA OSOBA IZ GRADA ZAGREBA LIJEČENIH TIJEKOM 2008. GODINE

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno	%
	i.v. injekcijom	puši	jede/pije	snifa	ušmrkava	nepoznato		
Heroin	1.235	29			262	79	1.605	70,4
%	76,9	1,8			16,3	4,9	100,0	
Heptanon			14				14	0,6
Ostali opijati	5		2				7	0,3
Kokain	1				78	7	86	3,8
Ecstasy			19				19	0,8
Amfetamini			3		19		22	1,0
%			13,6		86,4		100	4,4
Drugi psihostimulatori			7		36	2	45	2,0
Barbiturati			3			4	7	0,3
Benzodijazepini			39			3	42	1,8
Halucinogeni			39			3	42	1,8
Lako hlapljiva otapala			2				2	0,1
Kanabinoidi		377				1	378	16,6
%		99,7				0,3	100,0	4,4
Više i ostalo				1			1	0,0
Ukupno	1.241	406	91	1	395	147	2.281	100,0
%	54,4	17,8	4,0	0,0	17,3	6,4	100,0	4,4

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Opijate je intravenozno uzimalo 1.235 osoba (78%), a 262 (16,5%) ušmrkavanjem. Amfetamine i ostala stimulativna sredstva su u 82,1% slučajeva uzimali ušmrkavanjem (55 osoba), a 14,9% (10 osoba) peroralno.

Tablica 63. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008.GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

OPIJATSKI OVISICI	PROSJEČNA DOB
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva	15,6
Prosječna dob prvog uzimanja heroina	19,8
Prosječna dob i.v.uzimanja	20,8
Prosječna dob prvog javljanja na tretman	25,2
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,6

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tijek razvoja opijatske ovisnosti je za Zagrepčane sličan kao i za Hrvatsku u cjelini.

Eksperimentiranja s drogom počinju s 15,6 godina (u Hrvatskoj sa 15,9). Prvo uzimanje heroina se događa ranije (sa 19,8 godina) nego u Hrvatskoj (20,1 godina), a prvo intravensko uzimanje s 20,8 godina, slično kao u RH (20,9).

Od prvog eksperimentiranja do prvog liječenja protekne prosječno 9,6 godina, dok je za ovisnike iz cijele Hrvatske taj prosjek 10,1 godina.

Tablica 64. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA U ŽIVOTU I POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala	U životu		Posljednjih mjesec dana	
	Broj	%	Broj	%
Da	890	65,6	76	12,7
Ne	467	34,4	521	87,3
Ukupno	1.357	100,0	597	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kao i u cijeloj Hrvatskoj, i u Gradu Zagrebu došlo je do smanjenja udjela osoba koje koriste zajedničke igle i šprice. Gotovo 70% liječenih osoba (890 – 65,6%) je barem jednom u životu dijelilo igle i šprice, a u zadnjih mjesec dana je to činilo 76 osoba (12,7%). Za Hrvatsku taj udio iznosi 17,8%.

Tablica 65. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	I.v. ikad	I.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec
1.626	1.353	257
	83,2	15,8

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata u Gradu Zagrebu bilježe se po trenutnom i prethodnom stanju. U 2008. godini 1.353 (83,2%) liječenih opijatnih ovisnika je izjavilo da je barem jednom u životu injektiralo opijate, a prošli mjesec ih je na taj način uzimalo 15,8%. Za Hrvatsku je podatak da je prošli mjesec opijate intravenozno uzimalo 21,6% osoba liječenih zbog zlouporabe opijata. Tako velika razlika ukazuje na moguće neažurirane podatke iz županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika.

Tablica 66. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2008. GODINI S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU PREMA NAČINU I UČESTALOSTI UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Učestalost uzimanja glavnog sredstva	Način uzimanja glavnog sredstva										Ukupno	%
	i.v. injekcijom	%	puši	%	jedepije	%	ušmrkava	%	nepoznato	%		
Probao 1-5 puta ukupno	5	0,4	1	3,4			6	2,3	1	1,7	13	0,8
1-3 puta mjesečno	77	6,2	2	6,9			22	8,4			101	6,2
Jednom tjedno	17	1,4	1	3,4	1	2,9	8	3,1			27	1,7
2-6 dana u tjednu	78	6,3	1	3,4	6	17,6	17	6,5			102	6,3
Svakodnevno	162	13,0	5	17,2	8	23,5	34	13,0			209	12,9
Uzima neredovito	50	4,0	1	3,4	1	2,9	22	8,4	2	3,4	76	4,7
Ne uzima prošli mjesec	777	62,6	16	55,2	15	44,1	141	53,8	8	13,6	957	58,9
Nepoznato	76	6,1	2	6,9	3	8,8	12	4,6	48	81,4	141	8,7
Ukupno	1.242	100,0	29	100,0	34	100,0	262	100,0	59	100,0	1.626	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o injektiranju opijata prema učestalosti uzimanja ukazuju da je 257 liječenih osoba uzimalo glavno sredstvo intraveniski minimalno jednom tjedno (15,8%), od kojih 162 osobe to

čine svakodnevno. Prošli mjesec intavenski opijate nije uzimalo 777 osoba odnosno 62,6%. Najveći dio njih bio je na propisanoj farmakoterapiji, 598 osoba.

Tablica 67. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA ANAMNESTIČKIM PODATCIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om

Zlouporaba opijata	Zagreb	Hrvatska
HIV pozitivni	0,6	0,5
Hepatitis B pozitivni	8,0	13,2
Hepatitis C pozitivni	33,0	44,6

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Među opijatnim ovisnicima Grada Zagreba od testiranih osoba koje su liječene zbog zlouporabe opijata malo je veći udio onih koje su imale pozitivni test na prisutnost HIV-a. Manji je udio pozitivnih na virus hepatitisa C i B no u Hrvatskoj (Zagreb-8,0%; RH-13,6%). Slična je situacija i s hepatitisom C (Zagreb-33,0%; RH-46,3%).

Tablica 68. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U GRADU ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA SADAŠNJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Sadašnji sudski problem	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	%
	Broj	%	Broj	%		
Nema	1.047	64,4	232	35,4	1.279	56,1
Ima / od toga	579	35,6	423	64,6	1.002	43,9
Započeta istraga	16	2,8	10	2,4	26	2,6
Sudski proces u tijeku	111	19,2	19	4,5	130	13,0
Očekuje izvršenje kazne	29	5,0	7	1,7	36	3,6
Pod uvjetnom je kaznom	71	12,3	16	3,8	87	8,7
Nalazi se u pritvoru	2	0,3	1	0,2	3	0,3
Nalazi se u zatvoru	24	4,1	8	1,9	32	3,2
Mjera obaveznog liječenja	119	20,6	248	58,6	367	36,6
Nepoznato	207	35,8	114	27,0	321	32,0
UKUPNO	579	100	423	100,0	1.002	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o sudskim problemima liječenih ovisnika razvidno je da 56,1% liječenih nema problema sa zakonom, dok je 43,9% liječenih zagrebačkih ovisnika na neki način prekršilo zakon.

Od osoba koje su bile na liječenju zbog ovisnosti o opijatima s prebivalištem u Gradu Zagrebu 35,6% sada ima neki sudski problem. Najviše ih ima mjeru obaveznog liječenja 20,6%. Trenutno se pod sudskim procesom se nalazi 19,2% osoba, a pod uvjetnom kaznom 12,3%. Od osoba koje su konzumirale ili su ovisne o ostalim sredstvima 64,6% ih trenutno ima sudskih problema. Najčešće se radi o mjeri obaveznog liječenja 58,6%, kod 4,5% se vodi sudski proces, a 3,8% ih je pod uvjetnom kaznom.

Tablica 69. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA S PREBIVALIŠTEM U ZAGREBU U 2008. GODINI PREMA RANIJIM SUDSKIM PROBLEMIMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	%
	Broj	%	Broj	%		
Nije ih imao	723	44,5	396	60,5	1.119	49,1
Imao/od toga	903	55,5	259	39,5	1.162	50,9
Kažnjavan prekršajno	214	23,7	96	37,1	310	26,7
Kažnjavan uvjetnom kaznom	216	23,9	27	10,4	243	20,9
Kažnjavan zatvorskom kaznom	204	22,6	17	6,6	221	19,0
Bio u zatvoru više puta	67	7,4	1	0,4	68	5,9
Imao ih je	55	6,1	17	6,6	72	6,2
Bio u pritvoru	25	2,8	7	2,7	32	2,8
Mjera obaveznog liječenja	26	2,9	13	5,0	39	3,4
Nepoznato	96	10,6	81	31,3	177	15,2
UKUPNO	903	100,0	259	100,0	1.162	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Ranije sudske probleme u Gradu Zagrebu imale su 1.162 osobe (50,9%), od toga 903 ili 77,7% su oni koji su bili liječeni zbog zloupotrebe opijata. Najviše ih je bilo kažnjeno uvjetnom kaznom (23,9% i prekršajno 23,7%). Zatvorsku kaznu je imalo 22,6% svih osoba liječenih zbog opijata , dok ih je još 7,4% bilo u zatvoru više puta.

Osobe koje su bile na liječenju zbog uzimanja ostalih psihoaktivnih droga manje su zastupljene među onima koje, su ranije imali neke sudske probleme. Od 259 osoba koje su imale ranije sudske probleme 37,1% ih je bilo kažnjavano prekršajno, 10,4% uvjetnom kaznom, dok je kaznu zatvorom imalo 6,6% , a više puta u zatvoru bilo ih je još 0,4%.

OSOBE LIJEČENE U TERAPIJSKIM ZAJEDNICAMA I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ U 2008. GODINI

Ovisnost o drogama je kao i svaka druga kronična bolest složena društvena pojava. Postupak liječenja i odvikavanja od ovisnosti o drogama je vrlo naporan i dugotrajan proces te zahtijeva sveobuhvatno obuhvaćanje ove problematike, što znači da se pri planiranju i izradi programa liječenja i suzbijanja zlouporabe mora obuhvatiti s medicinskog, psihološkog i socijalnog aspekta. Jedna od vrlo važnih komponenti pri liječenju ovisnika o psihoaktivnim drogama je i rehabilitacija i resocijalizacija. U sveobuhvatnom tretmanu je izrazito važna resocijalizacija ovisnika koja je i preduvjet uspješnog održavanja apstinencije te vraćanja ovisnika u „normalno“ društvo. U Hrvatskoj postoji niz terapijskih zajednica i nevladinih organizacija koje se bave ovim dijelom liječenja ovisnika o drogama.

Boravak u terapijskim zajednicama uključuje promjenu načina života uz dugotrajan smještaj, izdvajanje iz obitelji i uobičajene sredine. Uz pomoć profesionalnih terapeuta (liječnik, psiholog, sociolog, socijalni pedagog i slično) te ostalih, „starijih“ osoba u zajednici se stabilizira započeta apstinencija uz dodatni psiho-socijalni tretman.

Svaka terapijska zajednica ima određene selektivne kriterije prema kojima odabiru klijente koji će doći k njima na terapiju i rehabilitaciju. Kako u terapijskim zajednicama nema nadomjesne farmakoterapije, jedan od preduvjeta je prethodna detoksikacija ili minimaliziranje doze opijatskih agonista.

U proteklm godinama se postupno ostvarivala sve bolja suradnja između terapijskih zajednica i zdravstvenog sustava prevencije i liječenja. Osobito su osjetljiva razdoblja prije ulaska u terapijsku zajednicu kada je ovisniku često potrebna svaka moguća podrška da postigne i održi nužnu apstinenciju kao i razdoblje nakon završetka programa kada se suočava sa okolinom iz koje je dugo vremena izbio.

Od prošle godine, nakon što su se voditelji i djelatnici zajednica upoznali sa cjelokupnim sustavom epidemiološkog praćenja problematike ovisnosti o drogama te prošli edukaciju, podatci su započeli pristizati u Hrvatski zavod za javno zdravstvo, što doprinosi cjelovitijem sagledavanju problematike ovisnosti.

Tablica 70. Ukupan broj liječenih osoba u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama u razdoblju od 1996. do 2008. godine, osobe prvi put liječene u određenoj ustanovi, broj osoba liječenih prvi put

Terapijska ustanova	Broj ukupno liječenih osoba	Novi u ustanovi	Novi u sustavu	
			Broj	Postotak
Terra	55	5	30	55%
Reto	172	171	86	50%
Susret	122	122	37	30%
Đurmanec	51	51	0	0
Terapijska zajednica savez Baška	6	6	0	0
Ukupno	406	360	153	38%

Promatrajući sve osobe liječene u terapijskim zajednicama i nevladinim udrugama, uočava se da je registarski sustav praćenja vrlo bitan pri promatranju zbivanja kroz vremenska razdoblja. Naime, prilikom dolaska u terapijsku zajednicu osoba daje podatke o prethodnim boravcima i načinima liječenja, koje terapeut registrira u dokumentaciju. No uvidom u Registar uočava se da je velik dio osoba prije dolaska u terapijsku zajednicu liječenje pokušavao u jednom ili više navrata u zdravstvenom sustavu. Za raspoloživo razdoblje potpuno nove su bile 153 osobe ili 38% od ukupno liječenih, dok je 62% već bilo registrirano i negdje pokušavalo tretman svoje ovisnosti. Te činjenice ukazuju upravo na nužnu suradljivost različitih sustava jer se koji put tek višekratnim ponavljanim pokušajima ovisnik zadrži u nekom od terapijskih programa koji bi morali djelovati sinkrono i stremiti zajedničkim ciljevima. S druge strane, ukazuje i na pretpostavljeni „sivi“ dio ovisničke populacije koji ne uočavamo prateći samo liječenja u zdravstvenom sustavu.

Tablica 71. Broj osoba koje su boravile u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama u 2008. godini

Terapijska ustanova	Spol		Ukupno	
	Muški	Ženski		
ĐURMANEC	48	0	48	20,7%
	100%		100%	
RETO	33	9	42	18,1%
	78,6%	21,4%	100%	
SUSRET	74	17	91	39,2%
	81,3%	18,7%	100%	
TERRA	40	11	51	22,0%
	78,4%	21,6%	100%	
UKUPNO	195	37	232	
	84,1%	15,9%		100%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Kako je prikupljanje podataka tek u začetku, ne može se potpuno pouzdati u obuhvat kao ni aktualnost navedenih podataka. Nadamo se da će s postupnim ulaskom u sustav biti sve razvidnije što se zbiva s osobama koje trebaju bilo koji oblik liječenja zbog zlouporabe droga. Za 2008. godinu raspoložemo podacima o 232 osobe koje su boravile u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama. Većina osoba su muškarci (195:37) a omjer liječenih po spolu je 5,3 muškarca prema jednoj liječenoj ženi.

Najviše ih je bilo u Zajednici Susret (91 osoba – 39,2%), nevladinoj organizaciji Terra u Rijeci (51 osoba – 22%), terapijskoj zajednici Đurmanec (48 osoba – 20,7% te terapijskoj zajednici „Reto centar – prijatelji nade“ (42 osobe – 18,1%).

Tablica 72. Broj ovisnika liječenih u 2008. godini u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama po županiji prebivališta

Županija prebivališta	Terapijska ustanova				Ukupno
	Đurmanec	Reto	Susret	Terra	
Zagrebačka	1		5		6
Sisačko-moslavačka			1		1
Karlovačka	3		2		5
Varaždinska	1		2		3
Koprivničko-križevačka	1				1
Bjelovarsko-bilogorska	1				1
Primorsko-goranska	2	1	15	50	68
Ličko-senjska		1		1	2
Požeško-slavonska			1		1
Brodsko-posavska		1			1
Zadarska	2	1	9		12
Osječko-baranjska	1		3		4
Šibensko-kninska		1	2		3
Vukovarsko-srijemska	2	2	1		5
Splitsko-dalmatinska	1	18	22		41
Istarska	8	1	9		18
Dubrovačko-neretvanska	9	4			13
Međimurska			1		1
Grad Zagreb	16	4	18		38
stranci		8			8
Ukupno	48	42	91	51	232

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše liječenih osoba je bilo iz Primorsko-goranske (68 – 29,3%) a zatim iz Splitsko-dalmatinske županije (41 osoba – 17,7%). Iz Grada Zagreba je na liječenju bilo 38 osoba (16,4%). Objašnjenje toga je vjerojatno blizina tih terapijskih zajednica njihovim županijama prebivanja. Zadarska županija nije jako zastupljena u liječenju u terapijskim zajednicama (12 osoba – 5,2%) iako znamo da je na liječenju u zdravstvenim ustanovama bilo dosta ljudi iz te županije. U terapijskoj zajednici „Reto – prijatelji nade“ je na liječenju bilo i 8 stranaca (3,4%).

U terapijskoj zajednici Đurmanec trećina klijenata su iz Grada Zagreba (16 osoba – 33,3%). Slijede osobe iz Dubrovačko-neretvanske (9 – 18,8%) i Istarske županije (8 osoba – 16,7%). U Zajednici Susret je najviše bilo osoba iz matične županije Splitsko-dalmatinske (22 – 24,2%) a slijede iz Grada Zagreba (18 – 19,8%), Primorsko-goranske (15 – 16,5%), Zadarske i Istarske županije (9 – 9,9%). U zajednici Terra u Rijeci od 51 liječene osobe samo jedna osoba nije iz njihove županije. Reto centar je najviše imao osoba iz Splitsko-dalmatinske županije (18 – 37,5%). Kod njih je na liječenju bilo i 8 stranaca (33,3%).

Općenito, najviše je bilo osoba iz Primorsko-goranske županije (68 – 29,3%). Od svih liječenih iz te županije čak 73,5% tj. 50 osoba je bilo liječeno u udruzi Terra. Osobe iz Splitsko-dalmatinske županije su najviše bile na liječenju u zajednici Susret (22 – 53,7%) te 18 osoba u Reto centru (18–43,9%). Zagrepčani su najviše bili zajednici Susret (18 osoba – 47,4%), Đurmancu (16 – 42,1%) te Reto centru (4 osobe – 10,5%).

Tablica 73. Kontakt sa zdravstvenim službama prije dolaska na liječenje u terapijsku zajednicu u 2008. godini

Prethodni kontakt s ustanovom u 2008. godini	Terapijska ustanova				Ukupno
	Đurmanec	Reto	Susret	Terra	
Ne	22	34	49	42	147
Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje	9	3	29	8	49
	18,8%	7,1%	31,9%	15,7%	21,1%
KB i KBC	9	3	5	1	18
Psihijatrijske bolnice	6	0	5	0	11
TZ i nevladine organizacije	0	0	1	0	1
Opće bolnice	2	2	2	0	6
TZ i nevladine organizacije	0	0	1	0	1
Ukupno	48	42	91	51	232

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od ukupno 232 liječene osobe, 147 (63,4%) ih nije bilo u zdravstvenom sustavu tijekom iste kalendarske godine nego samo u navedenim terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama. Od onih koji su bili u nekoj zdravstvenoj ustanovi, najviše ih je bilo u nekoj od županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika (49 – 21,1%). U nekoj od kliničkih bolnica je bilo 18 osoba (7,8%) a u psihijatrijskoj bolnici je bilo 11 osoba (4,7%). Sedam osoba (3,0%) je bilo u nekoj od općih bolnica a jedna u terapijskoj zajednici.

Tablica 74. Kontakt sa zdravstvenim službama poslije izlaska sa liječenje iz terapijske zajednice u 2008. godini

Naknadni kontakt s ustanovom u 2008. godini	Terapijska ustanova				Ukupno
	Đurmanec	Reto	Susret	Terra	
Ne	29	41	73	48	191
Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje	12	1	8	3	24
KB i KBC	4	0	2	0	6
Psihijatrijske bolnice	2	0	4	0	6
Opća bolnica	1	0	1	0	2
TZ i nevladine organizacije	0	0	3	0	3
Ukupno	48	42	91	51	232

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Nakon odlaska iz terapijske zajednice 191 osoba (82,3%) nije se javila niti u jednu drugu ustanovu na liječenje. Tijekom te kalendarske godine 24 osobe (10,3%) se javilo u neku od Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika a po 6 ih je bilo u nekoj kliničkoj ili psihijatrijskoj bolnici. Najviše je osoba po izlasku iz Đurmanca javilo se u županijsku Službu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika (12 osoba – 41,4%). Tri osobe su se po izlasku iz terapijske zajednice opet javile u neku od terapijskih zajednica.

Tablica 75. Osobe prema glavnom sredstvu zbog kojeg su došli na liječenje u 2008. godini

Glavno sredstvo	Terapijska ustanova				Ukupno	
	Đurmanec	Reto	Susret	Terra		
Heroin	44	35	85	48	212	91,4%
Ostali opijati	1			1	2	0,9%
Kokain	1	1	2		4	1,7%
Amfetamini		1	1	1	3	1,3%
Benzodiazepini			2		2	0,9%
Drugi hipnotici i sedativi		2	1	1	4	1,7%
Kanabinoidi	1	2			3	1,3%
Vise i ostalo	1	1			2	0,9%
Ukupno	48	42	91	51	232	100%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Glavno sredstvo ovisnosti osoba koje su boravile u svim zajednicama je bio heroin (212 osoba – 91,4%). Na drugom mjestu po učestalosti su osobe koje su na liječenje došle zbog ovisnosti o kokainu i drugim hipnoticima i sedativima (po 4 osobe -1,7%).

Tablica 76. Liječene osobe prema prvom korištenom i glavnom korištenom sredstvu ovisnosti

Glavno sredstvo	Prvo sredstvo										Ukupno
	Heroin	Kokain	Amfetamini	Ecstasy	Benzodiazepini	Drugi hipnotici i sedativi	Lako hlapljiva otapala	Kanabinoidi	Vise i ostalo	Nepoznato	
Heroin	15	3	1	5	1	1	14	169	3		212
Ostali opijati							2				2
Kokain		1					1	2			4
Amfetamini								3			3
Benzodiazepini						1		1			2
Drugi hipnotici i sedativi								3		1	4
Kanabinoidi								3			3
Vise i ostalo					1				1		2
Ukupno	15	4	1	5	2	2	17	181	4	1	232
%	6,5	1,7	0,4	2,7	0,9	0,9	7,3	78,0	1,7	0,4	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najčešće sredstvo koje su prvo uzeli bili su kanabinoidi (78%), bez obzira zbog kojeg su sredstva kasnije došli na liječenje.

Tablica 77. Liječene osobe prema tome tko ih je uputio na liječenje

Upućen od	Broj	%
Osobno	44	19,0
Obitelji	79	34,1
Prijatelja	38	16,4
Drugog centra za liječenje ovisnosti	11	4,7
Doktora primarne zaštite	2	0,9
Bolnice - druge medicinske ustanove	6	2,6
Centar za socijalnu skrb	1	0,4
Suda - ODO - Policije	8	3,4
Drugo	1	0,4
Nepoznato	42	18,1
Ukupno	232	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analiza podatka o tome tko ih je uputio na liječenje pokazuje da su najčešće na liječenje došli na poticaj obitelji (79 osoba – 34,1%). Ipak, gotovo svaka peta osoba (19%) je samoinicijativno došla u zajednicu. Zamjećujemo i dosta veliki utjecaj prijatelja na odluku da dođu na liječenje (16,4%).

Tablica 78. Liječene osobe prema najvišem stupnju obrazovanja

Najviši stupanj obrazovanja	Broj	%
Nezavršena osnovna škola	3	1,3
Završena osnovna škola	27	11,6
Nezavršena srednja škola	26	11,2
Završena srednja škola	167	72,0
Završena viša škola	4	1,7
Završen fakultet	5	2,2
Ukupno	232	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema stupnju završenog obrazovanja vidimo da je najveći broj liječenih osoba imao završenu srednju školu (167 osoba – 72%). Samo osnovnu školu završilo je 27 osoba (11,3%) dok 3 nisu završile niti osnovnu školu. Devet osoba (3,9%) ima završenu višu školu ili fakultet.

Tablica 79. Liječene osobe prema bračnom i roditeljskom statusu u 2008. godini

Bračni status ovisnika	Ima li djece				Ukupno
	Da	Ne	Ima djece, trudnoća u tijeku	Nepoznato	
U braku	28	6			34
Neudana - Neoženjen	7	163			170
Rastavljen/a	14	2	1		17
Udovac - Udovica	1				1
Izvanbračna zajednica	5	4			9
Nepoznato				1	1
Ukupno	55	175	1	1	232

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše liječenih osoba još uvijek nije u braku (170 osoba – 73,3%). U braku su 34 osobe (14,7%) a 17 ih je rastavljeno (7,3%). U izvanbračnoj zajednici živi 9 liječenih osoba (3,9%).

Od ukupnog koji su bili na liječenju, 55 ih ima djecu (23,7%). Najveći udio njih je u braku (28 – 50,9%). Slijede oni koji su rastavljeni (14 osoba – 25,5%) i neoženjeni/neudate (7 – 12,7%). Od onih koji imaju djecu u izvanbračnoj zajednici je 5 osoba (9%).

Tablica 80. Liječene osobe prema načinu stanovanja u 2008. godini

Stanovanje	Broj	%
Živi sam	20	8,6
S primarnom obitelji (roditelji)	131	56,5
sam sa djetetom	1	0,4
S partnerom	12	5,2
s partnerom i djetetom	25	10,8
S prijateljima	4	1,7
Drugo	37	15,9
Nepoznato	2	0,9
Ukupno	232	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Od ranije nam je poznato da najveći broj naših ovisnika o psihoaktivnim drogama stanuje sa primarnom obitelji, pa je to slučaj i ovdje (131 osoba – 56,5%). Sa partnerom i djetetom živjelo je 25 osoba (10,8%). Da žive sami izjavilo je 20 osoba (8,6%).

Tablica 81. Liječene osobe prema dobi

Dobne skupine	Terapijska ustanova				Ukupno	
	Đurmanec	Reto	Susret	Terra		
15-19	2		2	1	5	2,2%
20-24	5	12	11	14	42	18,1%
25-29	15	14	35	23	87	37,5%
30-34	18	12	29	7	66	28,4%
35-39	5	1	11	5	22	9,5%
40+	3	3	3	1	10	4,3%
Ukupno	48	42	91	51	232	100%

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Najviše liječenih je bilo u dobnoj skupini od 25 do 29 godina (87 - 37,5%). Pet osoba koje su boravile na liječenju bilo je u dobi do 20 godina. Prosječna dob osoba liječenih u terapijskim zajednicama i nevladinim organizacijama je bilo 28,9 godina, što je u prosjeku za godinu dana manje no u zdravstvenom sustavu (30,0 godina).

PODATCI MINISTARSTVA PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE HRVATSKE

Prema izvješću ravnatelja Središnjeg Ureda Uprave za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske, gospodina Miroslava Mihocija, donosimo podatke o zatvorenicima-ovisnicima o psihoaktivnim drogama koji su se nalazili u kaznionicama i zatvorima Republike Hrvatske u razdoblju od 01.01.2008. do 31.12.2008. godine

STRUKTURA I OBILJEŽJA POPULACIJE U ZATVORSKOM SUSTAVU

Tablica 82. PODACI O KRETANJU BROJA SVIH KATEGORIJA ZATVORENIKA

Kategorije zatvorenih osoba		31.12.2007.			Primljeni tijekom 2008.			otpušteni			Premješteni u drugu kaznionicu / zatvor			31.12.2008.		
		m	ž	Uk.	m	ž	Uk.	m	ž	Uk.	m	ž	Uk.	m	ž	Uk.
Zatvorenici		2.651	116	2.767	4.124	172	4.296	2.724	142	2.866	1.077	16	1.093	2.974	130	3.104
Pritvorenici		1.233	64	1.297	4.060	274	4.334	3.929	266	4.195	77	5	82	1.287	67	1.354
zadržani		0	0	0	251	14	265	230	14	244	19	0	19	2	0	2
Prekršajno kažnjeni	Osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora	72	0	72	2.354	76	2.430	2.308	73	2.381	0	0	0	118	3	121
	Supletorno kažnjeni	28	0	28	1.796	50	1.846	1.791	48	1.839	0	0	0	33	2	35
Odgojna mjera		80	4	84	51	8	59	54	5	59	0	0	0	77	7	84
Maloljetnički zatvor		39	0	39	29	0	29	32	0	32	2	0	2	34	0	34
UKUPNO		4.103	184	4.287	12.665	594	13.259	11.068	548	11.616	1.175	21	1.196	4.525	209	4.734

Tijekom 2008. godine u zatvorskom sustavu je bilo ukupno 17.546 zatvorenika svih kategorija. Od toga je pravomoćno osuđenih zatvorenika 40,6% (N=7.137) i približno jedna trećina (N=5.631) pritvorenika. Od ostalih kategorija najviše su zastupljene prekršajno kažnjene osobe (24,9%), a zadržani i maloljetnici na izdržavanju odgojne mjere participiraju u neznatnom udjelu (2,3%).

Tablica 83. BROJ ZATVORENIKA OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA UPUĆENIH NA IZVRŠAVANJE KAZNE TIJEKOM 2008. GODINE

Godina	Broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		Broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		Od toga prvi put na izvršavanju kazne zatvora		ukupno	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
2008.	433	24	578	23	488	30	1.011	47
M + Ž	457		601		518		1.058	

Tijekom 2008. godine bilo je 1058 zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama koji su bili upućeni na izvršavanje kazne zatvora (15% od ukupnog broja zatvorenika). Od toga je 43% zatvorenika uz kaznu zatvora imalo izrečenu i sigurnosnu mjeru obaveznog liječenja od ovisnosti. Ipak, kod najvećeg broja zatvorenika (57%) stručni timovi Odjela za dijagnostiku i programiranje, odnosno Odjela tretmana u kaznenim tijelima utvrdili su potrebu uključivanja u posebni program tretmana ovisnika budući je zlouporaba psihoaktivnih sredstava bila povezana s njihovom kriminalnom aktivnošću. Iako je otprilike poznata poslovično veća stopa kriminalnog povrata ovisnika od starih zatvorenika, držimo indikativnim da je i nadalje prisutan trend porasta od 7% zatvorenika ovisnika u usporedbi s prethodnom godinom koji su prvi put na izvršavanju kazne zatvora (49%), što upućuje na pojačanu kriminalizaciju ove kategorije zatvorenika.

Tablica 84. BROJ ZATVORENIKA-OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA KOD KOJIH JE PRILIKOM AMBULANTNE DETOKSIFIKACIJE ORDINIRAN METADON

	zatvorenici		prিতvorenici		Prekršajno kažnjeni		maloljetnici		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Tijekom godine	82	3	342	31	59	4	0	0	483	38
Na dan 31.12.2008.	25	1	54	2	3	0	0	0	82	3

Tijekom 2008. godine ambulantno je propisivan Metadon kao zamjenska terapija za heroinsku ovisnost 521 zatvoreniku uključujući sve kategorije, što je za 16% manje u odnosu na 2007. godinu. Prisutan trend smanjenja indicirane uporabe ovog opijatskog agonista vjerojatno se može pripisati uvođenju drugog opijatskog agonista na tržištu – Subutexu koji se tijekom promatranog razdoblja sve više propisuje i u zatvorskom sustavu. U odnosu na spol pretežiti dio korisnika Metadona su muškarci (93%). I nadalje je najveći udio pritvorenika (71,6%) koji, sukladno presumpciji nevinosti, mogu biti u programu održavanja ili, u dogovoru s ovisnikom, spore ili brze redukcije metadonom do konačnog ukidanja terapije, odnosno stabilizacije funkcioniranja osobe. Zatvorenicima ovisnicima koji su prethodno bili na zamjenskoj terapiji (16,3%), Metadon se postupno smanjuje i ukida tijekom izdržavanja kratke kazne ili prije upućivanja kazne u kaznenim tijelima. Pored navedenog, ovoj se populaciji u zatvorskom sustavu pruža svevolika zdravstvena skrb kako bi se poboljšao njihov, uglavnom, narušeni psihofizički status.

Tablica 85. BROJ ZATVORENIKA OVISNIKA PREMA VRSTAMA PSIHOAKTIVNE DROGE

Vrsta psihoaktivne droge	Broj zatvorenika tijekom godine				Broj zatvorenika na dan 31.12.2008.			
	zatvorenici	prিতvorenici	Prekršajno kažnjeni	maloljetnici	zatvorenici	prিতvorenici	Prekršajno kažnjeni	maloljetnici
Opijati	527	345	42	6	256	136	3	3
Kanabinoidi	148	117	9	41	83	25	0	21
Sedativi i hipnotici	47	70	39	0	24	36	0	1
Kokain	44	57	2	0	21	12	0	0
Slim.sredstva	49	34	39	0	21	10	0	0
Halucinogeni	4	5	0	0	2	3	0	0
Hlap.otapala	1	4	0	0	2	2	0	0
Više droga i ostale	479	289	11	38	287	117	1	24
UKUPNO	1.299	921	142	85	696	341	4	49

Na izvršenje kazne zatvora tijekom 2008. godine bilo je upućeno sveukupno 2447 zatvorenika ovisnika i prigodnih konzumenata psihoaktivnih sredstava, što predstavlja više od trećine (34,3%) ukupnog broja zatvorenika (N=7137). Bez obzira na razinu zlouporabe opojnih droga, u najvećoj mjeri ovu skupinu čine zatvorenici (53%) i pritvorenici (38%).

U zatvoreničkoj i pritvoreničkoj populaciji razvidan je podjednak udio konzumenata opijata od približno 40% i korisnika produkata kanabisa (13%). Udio sedativa, hipnotika i psihostimulatora je oko 6%. U podskupini maloljetničke populacije najučestalije je prisutno uzimanje kanabinoida (marihuana i hašiš – 48%) kao primarne droge te istodobno konzumiranje više vrsta psihoaktivnih sredstava (44,7%). Pri tom treba uzeti u obzir kako je nešto manje od trećine ukupnog broja svih kategorija zatvorenika izrazito politoksikomanskog tipa, te da su kao takvi prisutni i u ostalim kategorijama opisanim kao primarne droge.

Tablica 86. PRIKAZ BROJA ZATVORENIKA UKLJUČENIH U KLUBOVE LIJEČENIH OVISNIKA

	Izrečena sigurnosna mjera		Po odluci stručnog tima kaznionice i zatvora		UKUPNO	
	m	ž	m	ž	m	ž
Tijekom godine	641	35	313	23	954	58
Na dan 31.12.2008.	338	20	155	17	493	37

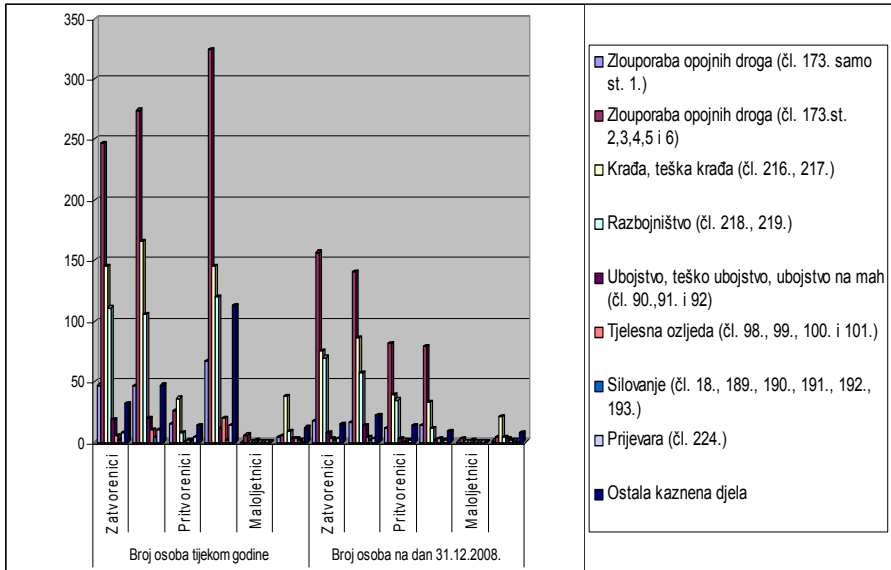
Svrha sigurnosnih mjera kao kriminogenih čimbenika kriminaliteta je da se njihovom primjenom otklone opasnosti i uvjeti koji omogućuju ili poticajno djeluju na počinjenje kaznenog djela zbog stanja smanjene ubrojivosti. Najučestalije sigurnosne mjere su obvezno liječenje od ovisnosti o opojnim drogama i obvezno liječenje od ovisnosti o alkoholu.

Tablica 87. DOB I SPOL ZATVORENIKA OVISNIKA O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA

Dob	Broj zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2008.					
	Zatvorenici (odgojna mjera, mlt. zatvor)		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici (odgojna mjera, mlt. zatvor)		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
< 16 g.	0	0	0	0	0	0	37	0	0	0	0	0
16-20 g.	78	0	25	2	4	0	9	0	7	0	0	0
21-25 g.	221	7	161	7	28	0	113	6	53	2	1	0
26-30 g.	413	16	243	26	50	3	213	7	84	7	2	0
31-35 g.	324	11	202	11	44	1	174	8	82	6	0	0
36-40 g.	157	15	125	3	6	0	97	6	55	0	0	0
> 40 g.	133	9	110	6	6	0	69	6	43	2	1	0
Ukupno	1.326	58	866	55	138	4	713	33	324	17	4	0

S obzirom na spol prevladavaju zatvorenici (95,2%), a oko ¾ zatvoreničke populacije je u najvitalnijoj dobi od 21 do 35 godina. U odnosu na navedenu distribuciju po dobi, udjeli za pritvorenike značajno ne odstupaju (71%), što ukazuje da je riječ o populaciji u najproduktivnijem životnom razdoblju – u ovoj situaciji s negativnim predznakom budući su svoj osobni rast i razvoj najvjerojatnije podredili kriminalnom životnom stilu. I nadalje je, u prosjeku, svaki deseti zatvorenik i pritvorenik stariji od 40 godina, što ukazuje na dulji životni vijek, odnosno bolju dostupnost zdravstvene skrbi za ovisnike kako u javnom zdravstvu, ta ko i u zatvorskom sustavu.

Slika 6. BROJ ZATVORENIKA OVISNIKA O DROGAMA U ODNOSU NA VRSTU KAZNENOG DJELA

Kao što je vidljivo iz tablice, zatvorenika ovisnika koji su počinili neko od kaznenih djela je 2305, što je manje od ukupnog broja (N=2447) budući se preostali dio odnosi na prekršajno kažnjene osobe koji su povremeni ili redoviti konzumenti opojnih droga.

U strukturi zatvorenika ovisnika prema vrstama kaznenih djela tijekom 2008. godine vidljivo je kako ovisnici i nadalje najviše participiraju u činjenju kvalifikatornih oblika kaznenih djela iz čl. 173. st. 2., 3., 4., 5. i 6. (zlouporaba opojnih droga) s 40%, a svaki četvrti ovisnik (24%) u počinjenju nekog oblika kaznenog djela krađe. Vežano uz čl. 218. i 219. KZ-a (razbojstvo), udio ovisnika je nešto manji od petine (17%). S obzirom na raspodjelu prema vrstama kaznenih djela, može se ustvrditi kako je podjednak broj zatvorenika i pritvorenika zastupljen u svakoj od kategorija koje se odnose na vrste delikata.

Budući da udio ovisnika zatvorenika od oko jedne trećine ukupne zatvorske populacije (32%) i nadalje perzistira, napor Uprave za zatvorski sustav su usmjereni na osnaživanje partnerske suradnje s državnim i nevladinim organizacijama i udrugama u rješavanju aktualnih potreba ove kategorije zatvorenika, te njihova uvjetnog i poslijepenalnog otpusta.

Posljedično tendenciji zaoštavanja kaznene politike i u području zlouporabe opojnih droga stupanjem na snagu nove Kaznenog zakona (1. listopada 2006. godine) i retributivnoj filozofiji kažnjavanja, došlo je do prenapučenosti zatvorskog sustava i do još izraženije konfliktnu ulogu zatvorskog sustava da istodobno kažnjava i rehabilitira. Stoga se objektivne poteškoće u provedbi tretmana ovisnika odnose na problem nedostatnih smještajnih kapaciteta u zatvorenim kaznicama i zatvorima zbog znatnog povećanja zatvorske populacije i posljedično tome javlja se nedostatak radnih, obrazovnih ili specifičnih tretmanskim sadržaja, te otežano uključivanje obitelji u opisanim zatvorskim uvjetima. Tome pridonosi i nepopunjenost službeničkih mjesta liječnika i tretmanskog osoblja.

Neka od ograničenja u provedbi tretmana ovisnika u zatvorskim uvjetima su kratak boravak i/ili neizvjesna duljina boravka (pritvor, prekršaj, kratka kazna), kao i problem intrinzične motiviranosti ovisnika za sudjelovanje u tretmanskim programima. Nedostaje posebna socio-terapijska ustanova u zatvorskom sustavu namijenjena isključivo tretmanu zatvorenika ovisnika i učinkovitija potpora centara za prevenciju ovisnosti, nevladinih udruga i društvene zajednice u provedbi tretmana ovisnika tijekom izdržavanja kazne i u organizaciji poslijepenalnog prihvata.

PODATCI DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Prema Izvješću zamjenice glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske gospođe Marinke Orlić, donosimo podatke o broju prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za kazneno djelo zlorabe opojnih droga za 2008. godinu.

Punoljetni počinitelji

Kazneno djelo zlorabe opojnih droga iz čl.173 Kaznenog zakona, u kojem su sadržani svi modaliteti zlorabe opojnih droga participira u ukupnom broju prijavljenog kriminaliteta ove dobne skupine s 9,9%.

Tablica 88. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA SVE MODALITETE KAZNENOG DJELA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 KZ

Apsolutni brojevi i verižni indeksi

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prijavljeno	6.186 114	6.642 107	6.028 91	5.522 92	4.632 82	4.900 106	6.026 123	5332 91
Optuženo	3.367 108	4.292 127	4.251 99	4.071 96	3.851 94	3.536 91	3.855 109	3078 79
Osuđeno	2.683 124	3.499 130	4.069 116	4.069 102	3.535 84	3.535 84	3.971 112	3180 80

Nakon uzastopnog pada broja prijavljenih osoba od 2003., do 2005. i uočenog ponovnog rasta prijavljenih osoba u 2006. i 2007., broj prijavljenih osoba ponovno je u padu i to za 8,1%. Međutim radi se o vrsti kriminaliteta koji uvijek ima svoju tamnu brojku, pa otkrivena i prijavljena djela predstavljaju samo određeni postotak ove vrste kriminaliteta. Radi se o izuzetno opasnom i teškom kriminalitetu koji s jedne strane donosi, posebno organiziranim grupama, ogroman profit, a s druge strane, zbog svoje pogibelnosti, uništava i odnosi ljudske živote.

U izvještajnom razdoblju osjetan je i pad broja optuženih i osuđenih osoba, tako da je broj optuženih osoba u odnosu na prošlogodišnje razdoblje u padu za 20,1%, a broj osuđenih osoba za 19,9%.

U 2008. doneseno je ukupno 3.990 presuda, što predstavlja pad presudnih predmeta u odnosu na 2007. za 18,5%. Od ukupno 3.390 presuda bilo je 3.180 ili 93,8% osuđujućih, što je više nego u 2007. (95,6%).

Tablica 89. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 ST 1. KZ

Apsolutni brojevi i verižni indeksi

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prijavljeno	4.622 117	5.131 111	4.382 85	4.123 94	3.338 80	3.672 110	4.441 120	4.157 93
Optuženo	3.367 152	3.15 95	3.024 94	2.826 93	2.747 97	2.504 91	2.567 102	1.935 75
Osuđeno	2.683 167	2.748 102	3.115 113	3.085 99	2.753 89	2.474 89	2.813 113	2.199 78

I za ovaj osnovni oblik ovog kaznenog djela u 2008. bilježimo pad broja prijavljenih osoba za 6,3% prema prethodnoj godini. U ukupnom kriminalitetu vezanom za zlouporabu opojnih droga ovaj najblaži oblik inkriminacije participira sa 75,1% što odgovara prošlogodišnjem omjeru.

I za ovaj najblaži oblik kaznenog djela zlouporabe droge evidentan je pad broja optuženih za 24,6% nego u prethodnoj godini. Od 2001. godine ovo predstavlja najmanji broj optuženja za ovaj oblik kaznenog djela. Također se smanjio i broj osuđenih osoba, tako da je u 2008. osuđeno 2.199 osoba što predstavlja pad broja osuđenih od 21,8%.

Među osuđujućim presudama najviše ima uvjetnih osuda (1.371 ili 62,2%), zatim slijede novčane kazne (588 ili 26,7%), bezuvjetne zatvorske kazne (133 ili 6%), a na posljednjem mjestu su sudske opomene sa 82 osuđenih ili 3,8%. Ovakav omjer sankcija bio je i u prošlogodišnjem izvještajnom razdoblju, osim kazni zatvora koje su porasle sa 5,1% na 6%, dok su sudske opomene pale sa 5,8% na 3,8%. Radi se o kaznenom djelu za koje je zapriječena novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, dakle najlakšem obliku kaznenog djela zlouporabe opojnih droga, pa je ovakav omjer izrečenih sankcija razumljiv. Uloženo je ukupno 146 žalbi, od toga 110 žalbi zbog odluke o kazni uloženo 75,3% žalbi, odnosno svaka 19,9-a osuđujuća presuda pobijana žalbom zbog odluke o sankciji.

Tablica 90. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA KAZNENO DJELO ZLUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 ZA 2006., 2007., I 2008. GODINU

Apsolutni brojevi i postoci

Kazneno djelo	Prijavljeno			Optuženo			Osuđeno		
	2006.	2007.	2008.	2006.	2007.	2008.	2006.	2007.	2008.
Posjedovanje opojne droge (čl.173.st.1. KZ)	3.672 74,9	4.441 73,6	4.157 75,1	2.504 70	2.567 66,6	1.935 62,8	2.474 74	2.813 71,7	2.199 69,1
Preprodaja opojne droge (čl.173.st.2. KZ)	770 15,7	1918 16,8	885 15,9	703 19,8	849 22	733 25,1	614 18,3	819 20,5	684 21,5
Organizirana preprodaja droge (čl.173.st.3.KZ)	99 2	146 2,4	168 3	64 1,8	126 3,2	155 5	56 1,6	46 1,1	36 1,1
Neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr. (čl.173.st.4.KZ)	32 0,6	30 0,5	26 0,4	27 0,7	25 0,6	25 0,8	10 0,2	25 0,6	25 0,7
Davanje droge drugome na uporabu (čl.173.st.5. KZ)	261 5,3	272 4,5	229 4,1	204 5,7	198 7,7	164 5,3	159 4,7	202 5	153 4,8
Davanje droge djetetu, mlt.osobi i dr. (čl.173.st.6. KZ)	66 1,3	118 1,9	67 1,2	34 0,9	90 3,5	66 2,1	26 0,7	73 1,8	83 1,8
Ukupno	4.900 100	6.062 100	5.532 100	3.536 100	3.855 100	3.078 100	3.339 100	3.971 100	3.180 100

Kao što je ranije navedeno posjedovanje opojne droge kao osnovni i najblaži oblik kaznenog djela iz čl. 173 Kaznenog zakona najzastupljeniji je i participira u ukupnoj masi zlouporabe opojnih droga sa 75,1%. Na drugom mjestu je preprodaja opojne droge koja po broju prijavljenih osoba participira sa 15,9%. Organizirani oblik preprodaje i udruživanje za prodaju opojne droge participira sa 3,6%, davanje droge na uživanje i omogućavanje uživanja sa 4,1% i kvalificirani oblik kod davanja opojne droge na uživanje djeci, maloljetnicima, duševno bolesnim osobama ili većem broju osoba sa 1,2%, dok je za stav 4. čl. 173. Kaznenog zakona u kojem je inkriminirano nabavka i posjedovanje opreme i prekursora za proizvodnju opojne taj isti kao u prošlogodišnjem izvještajnom razdoblju sa 26 prijavljenih osoba.

Od ukupnog broja optuženih za sve oblike tog djela, za posjedovanje droge optuženo je 62,8% osoba, za preprodaju droge 25,1%, za davanje droge na uživanje i omogućavanje uživanja

5,3%, za udruživanje za preprodaju droge 5%, za kvalificirani oblik kod davanja opojne droge na uživanje djeci optuženo je 2,1% osoba, a za nabavku i držanje sredstava za pravljenje droge i prkursora optuženo je 25 osoba.

Osim pada broja prijavljenih osoba, a shodno tome i broja optuženih i osuđenih osoba, svi ostali omjeri uz minimalna odstupanja odgovaraju stanju iz ranijih izvještajnih razdoblja tako da možemo konstatirati da se na području kriminaliteta droga posljednjih godina kod nas nisu desili veći pomaci. Činjenicu pada broja prijavljenih osoba teško je komentirati kod nespornih saznanja da ponuda i potražnja droge postoji kao i ranijih godina i da broj opijatskih ovisnika po nekim pokazateljima raste iz godine u godinu.

Tablica 91. ŠANKCIJE IZREČENE ZA POJEDINE MODALITETE KAZNENOG DJELA ČL.173 KZ

Apsolutni brojevi i postoci

Kazneno djelo	Zatvor	Novčana kazna	Uvjetna osuda	Sudska opomena	ml.sankcije za mpl.	Ukupno
Posjedovanje opojne droge (čl.173.st.1 KZ)	133	588	1.371	82	25	2.199
	6	26,7	62,6	3,7	1,1	100
Preprodaja opojne droge (čl.173.st.2 KZ)	617	0	20	0	43	684
	90,2		2,9		6,2	100
Organizirana preprodaja droge (čl.173.st.3.KZ)	36	0	0	0	0	36
	100					100
Neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr. (čl.173.st.4.KZ)	4	0	21	0	0	25
	16		84			100
Davanje droge drugome na uporabu (čl.173.st.5 KZ)	13	3	131	0	4	153
	8,4	1,9	85,6		2,6	100
Davanje droge djetetu, ml.osobi i dr. (čl.173.st.6 KZ)	28	0	47	1	7	83
	33,7		56,6	1,2	8,4	100
Ukupno	831	591	1.587	83	79	3.180
	26,1	18,5	49,9	2,6	2,4	100

Za sve oblike kaznenog djela iz čl. 173 Kaznenog zakona izrečeno je sankcija prema 3.180 osoba. Za najteži oblik ovoga kaznenog djela (čl. 173 st.3 KZ) osuđeno je zatvorskom kaznom 36 osoba. Za kazneno djelo iz čl. 173 st. 2 Kaznenog zakona na kaznu zatvora osuđeno je preko 90% počinitelja ovog djela. Za osnovni oblik iz čl. 173 st. 1 Kaznenog zakona na kaznu zatvora osuđeno je 6% počinitelja, a taj je postotak svake godine sve viši.

Na 3.180 izrečenih sankcija za sve modalitete ovog kaznenog djela uloženo je zbog odluke o kaznenoj sankciji 110 žalbi (75% od svih uložених žalbi), što znači da je svaka 28,9 osuđujuća presuda pobijana žalbom iz ovog žalbenog razloga. U odnosu na prethodnu godinu to je znatan pad broja uložених žalbi, jer je u 2007. svaka 10,6 osuđujuća presuda pobijana žalbom zbog odluke o kaznenoj sankciji. Međutim, radi se o tome da su donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona zapriječene sankcije za najteže oblike ovog kaznenog djela znatno postrožene, pa shodno tome i izriču strože kazne, odnosno kazne zatvora u duljem trajanju.

Rasprostranjenost ovog kaznenog djela po županijskim državnim odvjetništvima razlikuje se od ranijih izvještajnih razdoblja. Dok je godinama broj prijavljenih osoba bio najveći u Zagrebu, u 2008. bila je to Pula sa 834 prijavljene osobe, dok je Zagreb na drugom mjestu sa 778 prijavljenih. Na trećem je mjestu Split sa 532 prijavljene osobe, a na četvrtom Rijeka sa 478 prijavljenih. Zatim slijedi Dubrovnik (346 prijavljenih osoba), te Šibenik (191 prijavljena osoba) i

Zadar sa 168 prijavljenih. Državna odvjetništva koja imaju više od sto prijavljenih su Gospić, Osijek, Slavonski Brod i Vukovar, dok ostali imaju manji broj prijavljenih, ali nema nijednog županijskog odvjetništva koje nije zaprimilo nijednu prijavu, što je ranijih godina znao biti slučaj. To samo znači da više nema nijednog područja u zemlji gdje nije prisutna opojna droga.

Analizom navedenih statističkih pokazatelja za kazneno djelo zloporabe opojnih droga možemo ustvrditi da je 2008. zabilježen pad broja prijavljenih osoba za 8,1%, broj optuženih osoba za 20,1% a broj osuđenih osoba za 19,9%.

Među osuđujućim presudama promijenio se omjer izrečenih kazni i sankcija nije se mnogo izmijenio u odnosu na ranija izvještajna razdoblja, tako da uvjetne osude participiraju sa 49,9% (2007.-44,7%), kazne zatvora participiraju sa 26,1% (2006.- 24,4%), novčane kazne participiraju sa 18,5% (2007.-24%) i sudske opomene sa 2,6% (2007.-3,7%). Uloženo je 75% žalbi zbog odluke o kaznenoj sankciji.

Smatramo da je još uvijek nezadovoljavajući omjer kaznenih prijava za osnovni najlakši oblik kaznenog djela zloporabe opojnih droga i drugih opasnijih oblika počinjenja iz razloga što relativno mali broj prijavljenih osoba za teže oblike ovog kaznenog djela nije odraz stvarnosti.

Maloljetni počinitelji

Kao i kod punoljetnih počinitelja i kod maloljetnika se uočava daljnji pad maloljetničkog kriminaliteta vezanog uz zloporabu opojnih droga od 22,1%. Dok je u prošlogodišnjem izvještajnom periodu bilo 280 prijavljenih maloljetnika počinitelja ovih kaznenih djela, u 2008. ih je prijavljeno 218. Isto tako u strukturi maloljetničkog kriminaliteta kaznena djela zloporabe opojnih droga nalaze se kao i u prošlom izvještajnom razdoblju na trećem mjestu iza kaznenih djela protiv imovine i kaznenih djela protiv života i tijela.

U ukupnoj masi maloljetničkog kriminaliteta ova kaznena djela participiraju sa 5,5%.

U odnosu na kazneno djelo zloporabe opojnih droga od 218 prijavljenih maloljetnika u 2008.g., 169 maloljetnika ili 77,5% prijavljeni su za najblaži oblik ovog kaznenog djela odnosno posjedovanje droge radi vlastite uporabe. U najvećem broju slučajeva radi se o posjedovanju manjih količina marihuane.

Tablica 92. PRIJAVLJENI MALOLJETNICI ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČL. 173 KZ

Članak KZ-a	2007.	%	2008.	%
Čl.173.st.4KZ	216	77	169	77,5
Čl.173.st.2.,3., 4., 5., 6. KZ-a	64	23	49	22,5
Ukupno	280	100	218	100

Od 218 prijavljenih maloljetnika prema 146 maloljetnika kaznena prijava riješena je odbačajem i to prema 94 ili 43,1% od ukupno prijavljenih po načelu svrhovitosti, u najvećem broju slučajeva nakon što su maloljetnici izvršili obvezu savjetodavnog tretmana u službi za prevenciju ovisnosti ili savjetovalištu za mladež. Prema 41 maloljetniku ili 18,8% od ukupno prijavljenih kaznene prijave odbačene su zbog beznačajnosti djela, što u praksi znači da je maloljetnik zatečen sa minimalnom dozom droge, najčešće marihuane, da nikada dosada nije bio prijavljivan zbog kaznenog djela, a djelo je malog značaja i nema štetnih posljedica. Ovakvim načinom postupanja odbačajem po načelu svrhovitosti i odbačajem zbog beznačajnosti djela smanjuje se represivni pristup osobama koje su posjedovale opojne droge zbog vlastite uporabe.

Ovakva praksa državnog odvjetništva provodi se već određeno vrijeme i zasada daje dobre rezultate, jer su rijetki recidivi maloljetnika prema kojima se provodi ovakva selekcija.

**„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2008. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

i

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske

Zagreb, Ksaver 200A

www.mzss.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Prim. dr. sc. **Marina Kuzman**, dr. med.

Martina Pejak, prof. soc.

Suradnici:

Dijana Svaguša

Mario Hemen

Tisak:

Naklada: 200 primjeraka

Lipanj, 2009.

ISBN 978-953-7031-33-6